

96. møde.

Torsdag den 24. marts kl. 14³⁰.

Første næstformand (Arnth Jensen): Udvalget angående forslag til rigsdagsbeslutning om Danmarks tilslutning til en Nordatlantisk Traktat og forslag til lov om folkeafstemning angående fortsat dansk neutralitet indenfor De Forenede Nationers rammer eller Danmarks tilslutning til en Atlanterhavspagt eller Østersøpagt har afgivet betænkning. Eksemplarer er omdelt.

Da betænkningen først nylig er omdelt, skal jeg udsætte mødet til kl. 15.

Mødet udsat kl. 14³¹.

Mødet genoptaget kl. 15.

Første næstformand (Arnth Jensen): Da et ændringsforslag, der er stillet udenfor betænkningen, endnu ikke er omdelt, skal jeg udsætte mødet til kl. 15¹⁵.

Mødet udsat kl. 15².

Mødet genoptaget kl. 15¹⁵.

Første næstformand (Arnth Jensen): Jeg udbeder mig tingets samtykke til, at de på dagsordenen opførte sager behandles i dette møde. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Anden behandling af forslag til lov om folkeafstemning angående fortsat dansk neutralitet indenfor De Forenede Nationers rammer eller Danmarks tilslutning til en Atlanterhavspagt eller Østersøpagt.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3706; udvalgets betænkning findes i tilæg B. sp. 1737).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Første næstformand (Arnth Jensen): Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Anden (sidste) behandling af forslag til rigsdagsbeslutning om Danmarks tilslutning til en Nordatlantisk Traktat.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3706; udvalgets betænkning findes i tilæg B. sp. 1737).

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *Aksel Larsen, Ragnhild Andersen, Mogens Fog, Alfred Jensen, Alvilda Larsen, Lynnerup Nielsen, Martin Nielsen, Inger Merete Nordentoft og Petra Petersen:*

Til teksten føjes som nyt punktum:

„Danmark vil dog ikke tillade, at der på dansk territorium oprettes eller opretholdes militære baser til brug for andre magter eller disses militære styrker.“

Sagerne sættes til forhandling.

Ordføreren (Bomholt): Vi står foran en alvorlig og vidtrækkende beslutning. Udvalget har tilendebragt sit arbejde, det har modtaget forskellige henvendelser og har drøftet en række problemer med den højtærede udenrigsminister. Et flertal indenfor udvalget indstiller forslaget til rigsdagsbeslutning til uændret vedtagelse. Det radikale venstre og Danmarks retsforbunds repræsentanter i udvalget stiller ændringsforslag vedrørende folkeafstemning og vil nærmere motivere deres stilling her i tinget.

Hvad angår det kommunistiske ændringsforslag, afventer jeg den begrundelse, der vil blive givet.

Et flertal indenfor udvalget har ikke kunnet tiltræde forslaget om folkeafstemning. Fra mit partis side er man tilhænger af den størst mulige offentlighed med hensyn til vore fælles nationale anliggender og det mest effektive folkestyre, men vi mener efter mange overvejelser, at det her foreliggende forslag til rigsdagsbeslutning ikke egner sig til en folkeafstemning, her må rigsdagen påtage sig ansvaret, og jeg vil finde det rimeligt, at afstemningen sker ved navneopråb. Et spørgsmål, der vedrører så komplicerede udenrigspolitiske forhold, er mindre egnet til vælgermødebehandling, det hænder altfor let, at problemer forenkles og forgroves under en sådan langvarig og omfattende debat. Hvis man skal gøre sig håb om en

[Bomholt.]

ordentlig stemmedeltagelse, kræves der møder i hvert forsamlingshus landet over, og visse udtalelser kan måske ganske utilsigtet virke skadeligt i udlandets presse. Hertil kommer, at i en så stor sag vil mange, mange mennesker af samvittighedsgrunde undlade at afgive deres stemme, de har nok dannet sig en anskuelse, men synes trods alt, at der er for stort ansvar knyttet til den stemmerettens handling, der her kræves. Det afgørende er, at der kan ikke afholdes folkeafstemning inden underskrivningen, og at holde folkeafstemning i perioden mellem regeringens underskrivning, der jo gerne til en vis grad skulle være en forpligtende handling, og ratifikationen vil overfor udlandet fremkalde en usikkerhedsfølelse vedrørende Danmarks holdning, en usikkerhedsfølelse, der under ingen omstændigheder vil gavne os.

Selvom der altså indenfor de demokratiske partier er divergenser til det sidste, er det dog et indtryk, der har fæstnet sig under de langvarige forhandlinger, der er gået forud for denne dags afstemning, at der indenfor disse partier er en indbyrdes agtelse for motiver og ansvar. Partierne vil fortsat gennem det udenrigspolitiske nævn få alle spørgsmål af interesse forelagt, og jeg for mit vedkommende tvivler ikke på, at forhandlingerne også i fremtiden vil blive ført i åbenhed og tillid.

Første næstformand (Arnth Jensen): Ordføreren for forslagsstillerne hr. Viggo Starcke har ordet for en kort bemærkning.

Ordføreren for forslagsstillerne (Viggo Starcke): Efter at der i udvalget af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen og mig er stillet et ændringsforslag, som indeholder bestemmelser om folkeafstemning, skal jeg herved tillade mig at tage det af retsforbundet fremsatte forslag til lov om folkeafstemning tilbage.

Første næstformand (Arnth Jensen): Det af retsforbundet fremsatte lovforslag er nu taget tilbage, og hvis ingen ønsker at optage det, betragter jeg det som bortfaldet. (Ophold). Det er bortfaldet.

Jørgen Jørgensen: Jeg mener ikke, det er forsvarligt at foretage det skridt, som rigsdagen her er i færd med at foretage, medmindre befolkningen får adgang til at give sine synspunkter tilkende. Det er et brud på den hidtidige linie i dansk udenrigspolitik, og det er kun en rimelig ting i et folkestyret land, når noget sådant foregår, at

den danske befolkning da får adgang til at tage stilling til dette skridt. Det behøver ikke at medføre vælgermøder i større udstrækning, en radiotale fra hvert af partierne ville være tilstrækkelig, og en afstemning kunne gennemføres indenfor et meget kort tidsrum. Men de synspunkter i den retning, som har været fremsat både her i tinget og i udvalget, har ikke kunnet vinde tilslutning, og jeg må derfor nu, som stillingen er, betragte det som nogenlunde sikkert, at det ændringsforslag, som det ærede medlem hr. Viggo Starcke og jeg har stillet, ikke bliver vedtaget. Jeg må naturligvis på det mest indtrængende opfordre tingets medlemmer til at stemme for ændringsforslaget. Det er vel repræsentanter for partierne, der sidder i udvalget, men det er dog på de enkelte medlemmers ansvar, denne afstemning nu foregår, og hvert enkelt medlem må tage ansvaret for, om han vil forhindre, at befolkningen får adgang til at sige sin mening.

Jeg gør opmærksom på, at således som ændringsforslaget om folkeafstemning er formet, går det ud på, at det er ratifikationen, der ikke kan foregå, før befolkningen har haft adgang til at sige sin mening, og det vil altså føre til, at der bliver mere tid både for befolkningen og til slut for rigsdagen til at tage standpunkt. Men efter forhandlingerne i udvalget må jeg altså gå ud fra, at der her i tinget er et stort flertal, bestående af socialdemokrater, konservative og venstre, der stiller sig bag regeringens nye politik.

Jeg kan da heroverfor kun endnu en gang advare mod den farlige vej, som jeg mener det er, flertallet fører landet ind på. Enhver, der læser de afgørende artikler i denne pagt igennem, vil vide, at ingen af dem, der nu om lidt stemmer for beslutningen, kan have noget virkeligt overblik over rækkevidden eller konsekvenserne af disse bestemmelser. Men herved er altså intet at gøre. Det er da klart, at når denne skæbnetunge beslutning er truffet, må alle danske håbe, at følgerne for vort land må blive de bedst mulige, og det er klart, at vi, der har haft en anden anskuelse og en anden vurdering i denne sag, altid vil yde vor medvirken til, at Danmarks interesser også under de nye forhold bliver varetaget bedst muligt, og vi vil bidrage vort til, at den fremtidige risiko for landet bliver den mindst mulige. Det er en selvfølge, at vi ikke gennem vor opposition vil svække landets stilling overfor udlandet, selvom den politik, der nu er indledet, ikke er vor. Det er flertallet, der må tage ansvaret for denne politik, men når de

[Jørgen Jørgensen.]

beslutninger, den nye pagt vil drage efter sig, skal træffes, da vil vi i det enkelte tilfælde til ethvert tidspunkt sætte vor indflydelse ind på at mildne følgerne af de tunge forpligtelser, landet nu kommer ud i.

Jeg tilråder tingets medlemmer at stemme for det ændringsforslag, som det ærede medlem hr. Viggo Stareke og jeg har stillet, og jeg må tilråde tingets medlemmer at stemme mod bemyndigelsen for regeringen til at føre den politik, som regeringen foreslår.

Viggo Stareke: Jeg vil gerne i nogle få ord supplere de udtalelser, som det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen fremsatte. Også jeg vil meget indtrængende tilråde, at man stemmer for ændringsforslaget om folkeafstemning. Oprindeligt ønskede vi jo folkeafstemning inden underskrivningen og inden rigsdagens afgørelse, men erklærede os allerede i går villige til at forhandle om eventuelt at nøjes med en folkeafstemning efter rigsdagens beslutning eller efter at underskriften foreligger.

Den fremgangsmåde, at regeringen bemyndiges til at underskrive, men ikke bemyndiges til at ratificere før efter en folkeafstemning, ville have den fordel, at man ved underskrivningen ligesom „kom indenfor Vesten“, om jeg så må sige, men at den endelige juridisk bindende tilkendegivelse først forelå igennem ratifikationen, således at de i Atlantpagten deltagende lande selvfølgelig er orienteret i forvejen om, at en folkeafstemning er nødvendig. Jeg forstår godt de grunde, som fra regeringens side, konservativ og venstres side fremføres imod en folkeafstemning. Jeg forstår dem, men jeg billiger dem ikke, og jeg tillægger dem ikke afgørende vægt overfor den rettighed, som jeg mener at folket må have i denne afgørende stund. Endelig tillægger jeg et andet forhold en stor betydning, nemlig at der skabes den størst mulige enighed indenfor de demokratiske partier, idet jeg mener, det vil være i demokratiets og folkestyrets interesse, det vil være i landets interesse, og jeg tror også, det vil være i regeringens interesse. Det vil virke styrkende indadtil, jo større enighed er, og det vil indgyde en større tillid udadtil, jo større enigheden er.

Da nu såvel socialdemokrater som konservative og venstre vil stemme imod det af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen og mig stillede ændringsforslag, må man forudse, at det ikke bliver vedtaget. Derefter opstår så den nye situation, at man skal tage stilling til selve regeringens forslag om Atlantpagten. I et udenrigspolitisk spørgsmål

af så store dimensioner mener jeg, at det ikke blot gælder den danske stats eksistens, men også det danske folks eksistens, og derfor må ved en sådan afgørelse alle partiinteresser træde tilbage, al stemmetaktik må lades ude af betragtning, og alle personlige spørgsmål må ikke veje noget som helst. Dette er et folkeligt spørgsmål og et nationalt spørgsmål af den største betydning, og det er intet partispørgsmål, hvilket Gallupundersøgelsen med tydelighed har vist. Jeg ønsker dog her at understrege, at Gallupundersøgelsen for det parti, som jeg har den ære at repræsentere, gav til resultat, at der var 48 pct. for tilslutning til Atlantpagten, medens der kun var 37 pct. for neutraliteten og 15 pct., der ikke tog stilling.

Vi havde fra vor side ønsket denne folkeafstemning. Desuden havde vi ønsket, da det også vedrører Danmarks militærordning, en militærordning på frivillighedens grund, både fordi vi mener, det er en menneskeret, og fordi vi mener, det er praktisk i de moderne militærordninger. Vi er mod en bemyndigelse til regeringen til både at underskrive og ratificere, og vi havde fra vor side ønsket stærke sociale garantier imod den grobund, som den femte kolonne har i vort land. Vi har fra vor side stærkt krævet ophør af handelskrigen for Danmarks vedkommende, fordi vi mener, at handelskrigen er medvirkende til at forøge spændingerne imellem nationerne, og endelig er vi fra vor side betænkelige ved den lange varighed, som denne traktat har, nemlig 20 år. Alle disse indvendinger er i vore øjne meget vigtige indvendinger, og i nogles øjne er de aldeles afgørende, men man må dog sige, at de i forhold til det store spørgsmål om Danmarks udenrigspolitik alligevel er underordnede indvendinger. Nogle af disse indvendinger er formelle, og når de formelle indvendinger viser sig ikke at have nogen vægt, så bliver derefter tilbage det reelle.

Ingen skal kunne sige, at jeg er kold overfor mit lands skæbne. Jeg tillægger den folkelige solidaritet og den nationale enighed en meget stor betydning, og jeg vil gerne yde mit bidrag dertil. Jeg ser Danmarks sikkerhed som det første, freden mellem folkene som det største og friheden for menneskene som noget nødvendigt. Men Danmark kan kun have een udenrigspolitik, og statsskibet må sætte sin kurs. Statsskibet er i dag ude i høj sø, og i virkelighedens hav står ret foran os vanskelighederens skær. Vi må vælge, om vi vil styre øst om skæret eller vi vil styre vest om skæret, eller vi vil foretrække at sejle lige bums på

[Viggo Starcke.]

det og gå til grunde, bortset fra de få, som måske kan bjerge sig i land. Som jeg har sagt, er det ikke et partipolitisk spørgsmål, men et folkeligt spørgsmål, hvor enhver må tage sit personlige ansvar, og jeg er derfor glad for det ærede medlem hr. Bomholts forslag om, at afstemningen foretages gennem navneopråb. Jeg ønsker ved denne afstemning at stille mine gruppefæller fuldkommen frit. Personlig mener jeg, at det vil være det mandigste at tage sin stilling for eller imod, og da retsforbundet efter mit skøn må føre sin politik på rettens grund og også på retshåndhævelsens grund, så vil jeg, sådan som de faktiske forhold ligger, anbefale, at man stemmer for forslaget til rigsdagsbeslutning ved den endelige afstemning.

Aksel Larsen: Den sidste bemærkning af det ærede medlem hr. Viggo Starcke var unægtelig noget overraskende. I det ærede medlem hr. Viggo Starckes betænkning står der, at man må fraråde vedtagelsen af det foreliggende forslag til rigsdagsbeslutning, og efter at det ærede medlem har sat sit navn under en sådan erklæring, står han op her og siger, at derfor vil han stemme for forslaget. Nå, men det kan vel ikke forundre, når man kender det ærede medlem.

Jeg anser det for nødvendigt ved denne anden og sidste behandling af forslaget til rigsdagsbeslutning om Danmarks tilslutning til en nordatlantisk traktat at benytte tiden i overensstemmelse med folketingets forretningsorden, hvorefter man ved anden behandling skal diskutere, som det hedder vedrørende lovforslag, lovforslagets almindelige indhold og de enkelte paragraffer, i dette tilfælde traktatens almindelige indhold og dens enkelte artikler. Jeg anser det for nødvendigt, at man beskæftiger sig dermed, så meget mere som noget sådant jo ikke skete i går. I går blev ganske enkelte detaljer fra traktaten nævnt i debatten, men ellers førtes debatten i almindelighed, og det radikale venstres ordfører, det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen, udtalte oven i købet, såvidt jeg opfattede ham, at han mente, det kunne være ligefrem farligt at gå ind på traktatens enkelte artikler. Jeg ved ikke, hvad det ærede medlem lagde i en sådan udtalelse, men jeg ved, at det er en pligt for folketinget virkelig at beskæftige sig med, hvad der står i pagten og dens enkelte artikler.

Jeg må først fastslå, at pagten som helhed er i strid med De Forenede Nationers pagt og ikke på nogen måde kan bringes i overensstemmelse med det, der står i De For-

enede Nationers pagt om regionale aftaler til bilæggelse af lokale tvistemål. I stedet for at lave en sådan pagt, i stedet for at organisere en sådan, den halve jordklode omspændende militæralliance, burde man bestrebe sig for at styrke De Forenede Nationer og gøre De Forenede Nationer til det internationale fredsværktøj, vi har brug for. Uanset at det er begrænset, hvor meget Danmark kan gøre i så henseende, mener vi, at Danmark burde gøre, hvad det formår, og ikke burde tilslutte sig en sådan militæralliance.

Dernæst er der selve pagtens formulerede indhold, som det her foreligger oversat på dansk. I indledningen fastslås det med smukke ord, som det gøres så mange gange også i artiklerne, at man har „tillid til formålene og grundsætningerne i De Forenede Nationers pagt“. Det hjælper jo ikke, at man siger dette, når man laver en Atlantblok, som ikke alene er i strid med De Forenede Nationers pagt, men direkte er et forsøg på at torpedere De Forenede Nationer. Det må forøvrigt forekomme noget mærkeligt, at deltagerne i denne traktat „bekræfter påny deres tillid til formålene og grundsætningerne i De Forenede Nationers pagt“. Det er, som om deltagerne ikke rigtig har tillid til det løfte, de har givet, da de trådte ind i De Forenede Nationer, når de nu skal til at sige, at de bekræfter dette.

Der siges videre i indledningen, at deltagerne er

„fast besluttede på at sikre deres folks frihed, fælles traditioner og kultur hvilende på demokratiets og den personlige friheds grundsætninger og på lov og ret“. Dette er ret oplysende, og man skal ikke lade sig blænde af de smukke ord, men analysere indholdet af dem, meningen med dem. Om denne mening kan der ikke være tvivl, navnlig ikke, hvis man sammenholder det med noget, der står i pagtens artikel 2 om, at deltagerne

„vil bidrage til den videre udvikling af fredelige og venskabelige mellemfolkelige forhold ved at styrke deres frie samfundsordninger, ved at hidføre en bedre forståelse af de grundsætninger, som disse samfundsordninger hviler på, og ved at fremme almindelig stabilitet og velfærd“.

Det grundlag, disse samfundsordninger hviler på, er det kapitalistiske. Pagtens grundlag, som det fremgår af dens indledning og af det, der står i artikel 2, er altså primært at hjælpe deltagerlandene til at opretholde det kapitalistiske system med dets traditioner og kultur, i det omfang man har lov til at bruge dette sidste ord i denne for-

[Aksel Larsen.]

bindelse. I verdenshistorien har vi i hvert fald een gang før set en omspændende traktat af et principielt lignende indhold. Det var Wienertraktaten efter Napoleonskrigene. Den var formelt og i det ydre en traktat, som tilsigtede at afgrænse, hvor de enkelte fyrsters magtområder holdt op og begyndte, altså geografisk set, men dens dybere indhold, jeg tror dens vigtigste indhold, var bestemmelsen om, at fyrsterne skulle hjælpe hinanden med at være som fædre for deres børn o. s. v. — ved børn forstod man folkene. Jeg siger dette, for at det ærede medlem hr. Bomholt ikke påny skal give udtryk for sin kultur i en kort bemærkning. Og det, der var Wienertraktatens reelle mening, var, at de fyrster, der underskrev den, skulle hjælpe hinanden mod deres folk, hvis disse folk ikke længere var tilfredse med at leve under det eneældige monarki. At Wienertraktaten fik betydning i så henseende, ved enhver, som kender blot en lille smule til Europas historie.

Nu laver man denne nye traktat efter samme principper. Bortset fra, hvad den ellers kan have til formål, er det dens formål, som det fremgår af indledningen, at hjælpe med til bevarelsen af det kapitalistiske system i de lande, som tilslutter sig traktaten.

Ja, det er ikke, fordi jeg tror, at dermed er det kapitalistiske samfundssystem reddet. Samfundssystemer redder man ikke ved traktater, ikke ved lovbestemmelser, ikke ved magtanvendelse. Menneskesamfundenes udvikling går fremad og opad, og i det øjeblik en samfundstilstand har overlevet sig selv, i det øjeblik retsforhold og andre forhold i samfundet er i strid med de gunstigste mulige betingelser for produktivkræfternes udvikling, samtidig i strid med folkemassernes interesser, vil en sådan samfundstilstand blive løbet over ende, uanset hvor mange traktater man slutter.

Det kan alligevel ikke få os til at negligere disse bestemmelser i indledningen og i artikel 2. Det kan det ikke, fordi vi er fuldkommen klar over, at ligesom fyrsterne på Wienerkongressen havde en alvorlig hensigt om at sætte deres væbnede magt ind til gensidig støtte for at opretholde det eneældige monarki og forhindre landene i at få fri forfatninger, således må det også være meningen, at traktatlandene skal gøre noget for at forhindre en omvæltning fra kapitalistiske til socialistiske samfundstilstande. Det er med andre ord, hvad denne side af traktaten angår, en ny Antikominformagt, om end den ikke bærer dette navn.

I artikel 1 står der, at

„Deltagerne forpligter sig til som foreskrevet i De Forenede Nationers pagt at bilægge enhver international stridighed, i hvilken de måtte blive indblandet, ved fredelige midler,“

og de forpligter sig til

„at afstå fra trusler eller magtanvendelse på nogen måde, som er uforenelig med De Forenede Nationers formål“.

Hvis dette var ærligt og oprigtigt ment, behøvede man aldeles ikke denne pagt, så måtte det være nok med De Forenede Nationers pagt.

I artikel 2 understreges det, man allerede har sagt i indledningen, og som jeg har omtalt. Der siges endvidere, at pagtens deltagere

„vil søge at fjerne uoverensstemmelser i deres internationale økonomiske politik og vil tilskynde til indbyrdes økonomisk samarbejde“.

Det er ganske indlysende, at dette, selv om det for en flygtig betragtning kan se smukt ud, er i strid med hele formålet for De Forenede Nationer. Det er derimod noget, der passer som en knytnæve til et blåt øje til Marshalloverenskomsten og til Marshalladministrationens bestræbelser for at dele Europa økonomisk i et Vesteuropa og et Østeuropa for i Amerikas Forenede Staters interesse at forhindre eller mest muligt begrænse de vesteuropæiske landes handel med Østeuropa.

Artikel 3 pålægger deltagerne forpligtelse til gennem selvhjælp og gensidig hjælp at

„opretholde og udvikle deres individuelle og kollektive evne til at imødegå væbnet angreb“.

Den dybere forståelse af denne artikel får man naturligvis først, hvis man sammenholder den med artikel 5 og artikel 9.

Artikel 4 pålægger deltagerne pligt til, som det i diplomatsproget hedder, at

„rådføre sig med hverandre, naarsomhelst nogen af dem mener, at nogen af deltagernes territoriale integritet, politiske uafhængighed eller sikkerhed er truet“.

Der står ikke, at den skal være truet, de skal blot erklære, at det mener de. Altså ikke blot den territoriale integritet. Jeg er heller ikke sikker på, at det er det, man i første række vil praktisere, for hvis man ville det, måtte regeringen jo, så snart pagten er underskrevet, meddele, at landets territoriale integritet er truet ved de amerikanske baser på Grønland. Nej, men der tales om politisk uafhængighed og sikkerhed, og dette kan jeg ikke læse anderledes end i forbindelse med indledningen, der, som jeg har påpeget,

[Aksel Larsen.]

fastslår, at man skal støtte hinanden i arbejdet på at bevare det kapitalistiske system. Flertallet af de lande, der har til hensigt, eller hvis regeringer har til hensigt, at slutte sig til Atlantpagten, har jo i forvejen fået deres politiske uafhængighed ikke blot truet, men yderst begrænset gennem økonomiske og politiske indgreb fra Amerikas Forenede Staters regerings side. Skal de nu yderligere have militæralliance med USA, kan man vanskeligt få det ud af artikel 4, at den skal bruges til at skaffe de pågældende lande — hvortil Danmark desværre hører — deres uafhængighed igen.

I artikel 5 siges det, at et væbnet angreb mod en eller flere af pagtdeltagerne i Europa eller Nordamerika skal betragtes som et angreb mod dem alle. Nordamerika kan naturligvis blive angrebet fra øst, men kan vel også blive angrebet fra vest såvel som fra sydvest og fra sydøst. Men Danmark er altså forpligtet til aktion også i tilfælde af krigshandlinger, lad os sige på Nordamerikas sydvestkyst.

Det er hævdet af den højtærede udenrigsminister, at artikel 5 egentlig slet ikke pålægger deltagerlandene nogen som helst pligter, for de skal hver for sig og i forståelse med de øvrige deltagerlande tage sådanne skridt, som hvert af dem anser for nødvendige i tilfælde af, at der finder det, man kalder et væbnet angreb, sted. Udenrigsministerens fortolkning er naturligvis ikke rigtig. For det første står der, at deltagerlandene *skal* straks tage sådanne skridt; dette kan ikke på nogen måde fortolkes derhen, at de straks skal undlade at tage sådanne skridt, hvis det passer dem. Endvidere er der i artikel 9 tale om et råd og en forsvarskomité, som sikkert nok skal bestemme, hvilke skridt der skal tages, og endelig foreligger der, som jeg dokumenterede i går, og som jeg ikke ved om jeg kan gøre mig håb om at høre en udenrigsministeriel udtalelse om i dag, det amerikanske udenrigsministeriums hvidbog af 20. marts, hvori det udtrykkelig siges — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„Atlantpagten er beregnet på at garantere, at der i tilfælde af en sådan krig vil blive oprettet et koordineret forsvar, i hvilket alle medlemsstaters militære styrker og militære po-

tentiel vil blive indbefattet i en fælles strategisk plan.“

Det amerikanske udenrigsministerium fortolker altså artikel 5 sammenholdt med artikel 9 sådan, at i tilfælde af en sådan krig, som man forudser i pagten, er pagten beregnet på at garantere, at der vil blive oprettet et koordineret forsvar, i hvilket alle medlemsstaters militære styrker og militære potentiel sættes ind.

Det er rene ord for dollar'en, og jeg synes, at når det amerikanske udenrigsministerium, som dog vistnok har lidt større indflydelse end det danske og vil få adskilligt større indflydelse i pagten og i deltagerlandenes organer, siger, at sådan skal disse artikler forstås, må man holde op med snakken om, at i tilfælde af en konflikt er det os selv, der fuldkommen selvstændigt og ud fra vort eget frie skøn bestemmer, hvad vi vil gøre, og om vi overhovedet vil gøre noget.

I artikel 6 defineres, hvad der skal forstås ved et væbnet angreb, det, som altså ifølge det amerikanske udenrigsministeriums hvidbog skal imødegås af *alle* medlemsstaters militære styrker i et koordineret forsvar. Der siges, at ved et væbnet angreb skal der forstås

„et væbnet angreb på en hvilken som helst af deltagernes territorium i Europa eller Nordamerika, på Frankrigs algeriske departementer, på enhver af deltagernes besættelsesstyrker i Europa, på sådanne øer, som er underlagt nogen deltagers statsmyndighed i det nordatlantiske område nord for Krebsens Vende-kreds, eller mod nogen af deltagernes skibe eller flyvemaskiner, som befinder sig i dette område“.

Der skal altså ikke så forfærdelig meget til, før forpligtelserne i henhold til pagtens artikel 5 sammenholdt med artikel 9 træder i kraft.

Den højtærede udenrigsminister har sagt, at ikke alle episoder behøver at føre til krig. Det ved vi. Episoder fører til krig, hvis den eller de, der er inddraget i dem, ønsker, at de skal føre til krig. Episoden i Sarajevo førte til den første verdenskrig, til trods for at det er tvivlsomt, om det havde været nødvendigt. Den havde ikke behøvet at være krigsårsag, medmindre visse magter ønskede at benytte den som et velkomment påskud. Jeg har i går nævnt en anden episode, epi-

[Aksel Larsen.]

soden på Cuba, og jeg kan nævne en tredje episode, som vi oplevede for nylig, og som kunne have ført til større krig, end der var i forvejen, hvis det pågældende land havde haft moralske, økonomiske og militære kræfter dertil. Jeg tænker på den episode, da engelske krigsflyvere fløj hen over Israels område og nogle af dem blev skudt ned. Det er ganske indlysende, at her var der tale om en bevidst provokation. I en sådan situation, hvor der foregår krigshandlinger, sender en trediemagt, der i hvert fald ikke formelt er indblandet i dem, ikke sine militærflyvere hen over krigsterritoriet uden at være sig bevidst, at der kan ske noget. Sådan noget kan ske også andre steder end i det sydlige Israel, og så afhænger det af de implicerede magters interesse i at udløse en krig i det givne øjeblik, om episoden fører til krig. Provokationer er et kendt middel, når det drejer sig om at skaffe påskud til en krig, og Danmark bliver ved tiltrædelse af pagten udsat for, at den dag en angrebslysten magt ønsker, at krigen skal begynde og den atlantiske militæralliance virke, ja, den dag kan der komme en episode, som forpligter os til krigsdeltagelse.

Det spørgsmål er iøvrigt i samme forbindelse blevet rejst — det rejstes af det ærede medlem hr. Mogens Fog i går —, hvad der vil ske, hvis en af pagtdeltagerne selv, oven i købet uden episode, begynder et angreb. Den højtærede udenrigsminister mener ikke, at det vil forpligte, og det vil det måske heller ikke efter traktatens ordlyd, men der er blot det ved det, at hvis en af pagtdeltagerne begynder en angrebskrig mod en stat udenfor pagtdeltagernes række, vil det være rimeligt, om denne stat siger: nu må vi kigge lidt nærmere på de lande, der har en militæralliance med den stat, som angriber os.

I artikel 7 forsikres det højtideligt, at denne traktat ikke på nogen som helst måde kan berøre deltagerens rettigheder og forpligtelser i medfør af De Forenede Nationers pagt, og det er smukke ord. De betyder så lidt, da selve Atlantpagten er i strid med De Forenede Nationers pagt.

Ifølge artikel 8 erklærer hver af deltagerne, at ingen af de mellemfolkelige forpligtelser, som nu består mellem den og nogen anden af deltagerne eller nogen tredje stat, er i strid med denne traktats bestemmelser. Det er en meget smuk erklæring, men det ville være rart med beviser for, at dette er tilfældet. Sådanne beviser savnes; de er heller ikke fremført her under rigsdagsdebatten.

Så kommer vi til artikel 9:

„Til overvejelse af spørgsmålet vedrørende traktatens gennemførelse opretter deltagerne herved et råd, hvori hver af dem skal være repræsenteret.“

Det betyder formodentlig, at hver af dem skal have en stemme i rådet, og det kan se meget smukt ud. Jeg tror dog, at tilstandene i det råd bliver noget værre end i visse af landbrugets andelsforeninger herhjemme, hvor hver deltager også har en stemme, men hvor den, der har den største besættning og det største hartkorn, alligevel er den, hvis ord vejer tungest. Der er overhovedet ingen tvivl om, at i dette råd er der en magt, der vil få den aldeles overvejende indflydelse, og det er Amerikas Forenede Stater. Det får man iøvrigt et levende indtryk af ved at læse hele traktatudkastet igennem. Her og der og alle vegne står nævnt Amerikas Forenede Staters regering. Der skal tiltrædelsesdokumenterne deponeres, der skal ratifikationsdokumenterne deponeres, der skal man anmelde sig, hvis man ønsker at blive traktatdeltager. Det er overhovedet i Washington, det foregår.

Men foruden dette har vi jo det reelle at holde os til, og det blev udtrykt på en ganske fortrinlig måde bl. a. af det ærede medlem hr. Harald Petersen under debatten i går. Man hævder, at våben skal vi have leveret fra Amerika, og hvis vi går ind i Atlantpagten, kan vi gennemføre en oprustning billigere, end vi ellers ville kunne, hvorved kun kan forstås, at man regner med at få en del af disse våben enten på låne- eller leje-betingelser eller gratis eller på en kortere eller længere kredit eller på lempelige betalingsvilkår. Der er vel ingen, der går hen og tror, at Amerikas Forenede Staters regering er så meget filantrop, at den bare for vore kønne blå øjnes skyld sender våben hertil og påtager sig en del af udgifterne. Naturligvis ikke. Ligesom Marshallhjælpen medfører meget ubehagelige forpligtelser for Danmark, vil modtagelsen af våben fra Amerika medføre meget ubehagelige forpligtelser. Det vil gøre de lande, der modtager disse våben, afhængige af Amerikas Forenede Stater. Det vil blive USAs regering, som kommer til at dominere i Atlantpagtens råd. Rådet skal navnlig omgående nedsætte en forsvarskomité, som skal afgive indstillinger om forholdsregler til gennemførelse af bestemmelserne i artiklerne 3 og 5. Altså forsvarskomiteen skal give besked om, hvordan de forskellige lande skal indrette deres forsvar, deres militærberedskab, og hvordan dette militærberedskab skal koordineres, hvilket vil sige sammenfattes under en fælles generalstab, om hvilken jeg

[Aksel Larsen.]

ikke erklærer mig totalt uvillig til at tro, at en englænder f. eks. Montgomery kan blive den formelle chef, men hvori jeg er sikker på, at en Amerikaner bliver den reelle chef.

Spørgsmålet blev rejst i går af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, men vi fik det ikke besvaret, så jeg anser det for nødvendigt, at det rejses i dag igen: Aner den højtærede udenrigsminister med de mange tusind flyvekilometer bag sig og med sit udstrakte bekendtskab i udenrigsministerielle kredse i Europa og Amerika, aner han noget som helst om, hvad der kan blive følgen af vor tiltræden af pagten, hvad dette råd kan tænkes at beslutte, hvilke forpligtelser det kan pålægge os? Ved han selv, hvad han fører Danmark ind i, når han forlanger, at Danmark skal godkende en bestemmelse som denne i artikel 9, og hvis han aner noget om det, vil han, ja undskyld, tør han så sige det her i tinget?

I artikel 10 er der tale om optagelse af nye medlemmer. Det siges, at deltagerne kan ved enstemmig beslutning opfordre... Ja, men hvor er det vi havner? Det er jo den berygtede vetoen, der bliver indført. Vi har hørt tilstrækkeligt om, at vetoen er noget, som djævelen har opfundet. Det er noget uhyggeligt noget, som ikke burde findes nogetsteds, og nu vil man have, at vi skal vedtage en traktat med vetoen. Jeg vil egentlig ikke sige, at jeg er modstander af vetoen i traktater. Jeg mener overhovedet ikke, at vetobestemmelsen altid er noget ugudeligt noget; for visse bestemmelser kan denne enstemmighedsregel være meget nyttig. Men jeg vil dog have lov at sige til dem, der mener, at vetoen er noget uhyggeligt noget, at nu skal de være opmærksomme på, at vetoen kommer ind i artikel 10. — Efter denne afbrydelse af mig selv går jeg videre med at oplæse artikel 10:

„Deltagerne kan ved enstemmig beslutning opfordre enhver anden europæisk stat..... til at tiltræde denne traktat.“

Det er jo ret interessant. I forvejen er det meningen, at de fleste vesteuropæiske stater på forhånd skal tiltræde traktaten og underskrive den den 4. april, deriblandt vel også Portugal. Måske må jeg benytte lejligheden til at gentage mit spørgsmål til den højtærede udenrigsminister, til den højtærede statsminister og til socialdemokratiets ordfører, det ærede medlem hr. Bombolt, om, hvornår Portugal er blevet en demokratisk stat, for såvel rege-

ringen som det ærede medlem hr. Bombolt har jo hævdet, at alle de stater, der tilslutter sig Atlantpagten, er demokratiske stater. Jeg vil altså gerne have at vide — jeg gentager spørgsmålet, som jeg har fremsat en halv snes gange i går: Hvornår er Portugal blevet en demokratisk stat?

Dernæst er der spørgsmålet om Spanien. Jeg er blevet gjort opmærksom på, at jeg i går kom til at sige, at Spanien skulle have været med fra begyndelsen i Atlantpagten. Det var en fortalelse, noget sådant er ikke tilfældet, men Amerikas udenrigsminister Dean Acheson, som jo ustandseligt er blevet brugt som sandhedsvidne af vor egen udenrigsminister, har højtideligt officielt erklæret, at efter hans mening opfylder Spanien i hvert fald den ene af de to betingelser for at blive medlem af Atlantpagten. „I hvert fald den ene“, hvorved han altså siger, at han egentlig tror, at Spanien også opfylder den anden. Vi ved bl. a. gennem denne udtalelse, at USAs regering er meget interesseret i at få Spanien med nu. Hvis der kommer ansøgning fra Spanien eller forslag fra Amerika eller anden stat om, at Spanien skal være medlem — jeg ville sætte pris på, om statsministeren og udenrigsministeren blev sat i stand til at høre efter, for det er et spørgsmål til dem —, hvorledes vil Danmark så forholde sig?

Her er virkelig et område, hvor vetoen kan gøre god gavn. Opfordringen til Spanien skal være enstemmig. Jeg spørger regeringen, og — ja, når den højtærede statsminister og den højtærede udenrigsminister er færdige med at tale sammen, skal jeg fortsætte — jeg spørger udenrigsministeren og statsministeren: Vil de her erklære, at de ikke, så længe der eksisterer fascistisk styre i Spanien, vil gå med til, at Spanien bliver medlem af Atlantpagten? Jeg beder dem afgive en lignende udtalelse vedrørende Grækenland og Tyrkiet, som man også kan befrygte vil blive forsøgt draget ind i Atlantpagten ved initiativ fra USA.

I artikel 10 siges der iøvrigt, at det er hos Amerikas Forenede Staters regering, tiltrædelsesdokumenterne deponeres, og i artikel 11 siges det, at det er der, ratifikationsdokumenterne deponeres, og det er derfra, de forskellige medlemsstater bliver holdt underrettet.

Nu springer jeg foreløbig artikel 12 over og går til artikel 13. Ifølge artikel 13 er pagten gyldig og uopsigelig i 20 år. Man skal være klar over dette før afstemningen. Det er en 20 års forpligtelse, man vil binde Dan-

[Aksel Larsen.]

mark til, det er en 20 års uopsigelig forpligtelse, skønt vist ingen her vil vove at spørge om noget som helst om, hvorvidt de forudsætninger, man mener eksisterer i øjeblikket, også vil være tilstede blot om 2 eller 3 år. Der er en mulighed for efter 10 års forløb at fremsætte forslag om en revision af traktaten, men ikke om dens ophør. Denne mulighed er åbnet gennem artikel 12. Det er altså 20 år, vi skal bindes for, og jeg synes alene denne lange tidsfrist må afskrække enhver, som har sin sunde fornuft i behold og virkelig er i besiddelse af et dansk synspunkt.

Artikel 14 indeholder samme tekniske bestemmelser om, at papirerne skal deponeres i den amerikanske regerings arkiv. Lad mig for resten gøre den højtærede udenrigsminister en tjeneste. Hr. udenrigsminister, jeg vil gøre Dem en tjeneste.... Ja, det kan jeg altså ikke komme til. Jeg håber, at udenrigsministeren har en sekretær oven i embedsmandslogen, som er i stand til at høre efter, hvad der bliver sagt fra talerstolen.

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem kan bare fortsætte.

Aksel Larsen: Ja, ja, jeg fortsætter også. Der er en oversættelsesfejl, og det kunne jo risikere at fornærme dem i Washington. Der står: den amerikanske regerings arkiver. Nok har USA meget stor indflydelse i Amerika, men så vidt er det altså ikke kommet endnu, at regeringen for hele Amerika sidder i Washington, så man bør vist oversætte dette rigtigt.

Jeg synes, at hele traktatens indhold, dens 20 års varighed, at alt dette burde gøre enhver betænkelig ved at stemme for den.

Jeg vil samtidig gøre opmærksom på det, jeg sagde i går, at det, at man tiltræder en sådan militæralliance, det får konsekvenser, det medfører fare, og faren bliver ikke mindre, men større, når man befinder sig ude i den yderste rand af militæralliancen og på forhånd er tiltænkt bondens rolle i skakspillet til beskyttelse for den amerikanske konge.

Vi har, uanset at vi vil stemme imod forslaget, stillet et ændringsforslag. Hvis regeringens forslag skulle blive vedtaget, hvad der desværre er udsigt til, vil vi foretrække, at det får en lidt udvidet formulering. Vi foreslår derfor, at man tilføjer som nyt punktum:

„Danmark vil dog ikke tillade, at der på dansk territorium oprettes eller opret-

holdes militære baser til brug for andre magter eller disses militære styrker.“

Jeg tror, det vil være af meget stor betydning, om forslaget til beslutning får en sådan tilføjelse. Den vil i hvert fald tjene til at vise, at Danmark ikke ønsker at udlevere angrebsbaser til vestlige stormagter; selv om det ikke kan bortvejre de skadelige følger af, at Danmark går ind i Atlantpagten, kan det dog mildne dem ganske betydeligt. Jeg anbefaler vort ændringsforslag til vedtagelse, og jeg har i udenrigsministerens taler i går ikke fundet noget, som taler imod en vedtagelse af dette vort ændringsforslag. Tværtimod har han selv udtrykkeligt pointeret, at også i krigstilfælde er det efter hans mening os selv, der bestemmer, hvad vi vil være med til. Jeg indrømmer, at jeg ikke tror så meget på, at denne hans definition er rigtig, men der er jo en mulighed for, at den i hvert fald kunne være rigtig for Danmarks territoriums vedkommende, og derfor synes jeg, man skulle vedtage vort ændringsforslag.

Vi vil stemme for det ændringsforslag, der er stillet af de ærede medlemmer hr. Jørgen Jørgensen og hr. Viggo Starcke. Vi er af den opfattelse, at rigsdagen ikke har mandat til at træffe en beslutning som denne. Det er en kendsgerning, at da denne rigsdag blev valgt, blev den valgt på det grundlag, at Danmark skulle gøre sit arbejde i De Forenede Nationer. Dette blev sagt af den højtærede statsminister så sent som den 30. januar i fjor, og vælgerne har ret til at gå ud fra, at den rigsdag, de valgte, var valgt på disse præmisser. Nu vil man forlade denne politik og gå over til blokpolitik, til militæralliancernes politik. Man må efter min mening gøre et af to: enten udskrive nyt folketingsvalg eller afholde folkeafstemning. Om der skal være folketingsvalg, ligger i regeringens hånd. Om der skal være folkeafstemning, ligger i hvert fald formelt i folketingsrådets hånd.

Man siger, at det kan være farligt at lave folkeafstemning, for vi kan ikke have alle disse diskussioner på vælgermøder ude i forsamlingshusene. Hvorfor i alverden kan vi ikke det? Er det sådan, at udenrigspolitik er noget, der kun vedrører det danske folk i det omfang, at det skal betale det porcelæn, som slås i stykker ved statsmændenes handlinger, eller er det sådan, at folket også skal have ret til at være bestemmende over vor udenrigspolitik? Jeg mener, det bør være det sidste. Man udtaler frygt for, at der ikke skal blive tilstrækkelig stemmedeltagelse. Den frygt nærer jeg aldeles ikke. Jeg tror, der vil blive en end-

[Aksel Larsen.]

også meget stor stemmedeltagelse, men naturligvis er det rigtigt, at for at fremskaffe den store stemmedeltagelse skal der gå en art valgkampagne eller afstemningskampagne forud. Det kan ikke klares på en 2—3 dage. Men tryksagerne kan vel heller ikke klares på en 2—3 dage, så de tekniske og de politiske forudsætninger for, at det kan blive en virkelig vælgertilkendegivelse, vil sikkert falde sammen. Man udtaler frygt for, at masser af vælgere skal lade være med at stemme, fordi de ikke vil kunne begribe, hvad det drejer sig om. Jeg tror i allerhøjeste grad, at vælgerne vil kunne begribe det og være i stand til at tage stilling, og jeg tror derfor ikke, man skulle give befolkningen et sådant mistillidsvotum, at man nægter den ret til at udtale sig om dette spørgsmål. Det er sagt — af forskellige af talerne her, måske stærkest af det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, og det er ikke modsagt af regeringens egne repræsentanter i debatten —, at det er en skæbnetung afgørelse, der binder Danmark for 1 eller 2 generationer frem i tiden. Når man vil træffe den slags skæbnetunge afgørelser, må man også kunne tillade folket at tale med og sige det sidste ord.

Løvrigt må jeg igen sige, at jeg har ikke fået nogen rimelig forklaring på, hvorfor det haster så meget med at få dette vedtaget. Hvis man vil sætte forslaget til en folkeafstemning på de givne præmisser, er det oven i købet sådan, at så kan den højtærede udenrigsminister, hvis lovforslaget bliver vedtaget her i tinget, nå at være i Washington den 4. april og underskrive. Det er aldeles ikke nødvendigt at gøre sagen færdig i dag eller i morgen, for i flyvemaskinernes tidsalder kan man flyve herfra den 3. april og alligevel være i Washington den 4. april. Jeg forstår stadigvæk ikke, at det haster sådan. Jeg forstår stadigvæk ikke, at man ikke kunne vente et passende stykke tid. Jeg ville helst have, at folkeafstemningen skulle finde sted, inden Danmark skriver under, men på den anden side, hvis vi får den folkeafstemning, som er foreslået af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen og af det ærede medlem hr. Viggo Starcke, bliver det dog folket, der kommer til at træffe den endelige afgørelse, og derfor kan vi tiltræde ændringsforslaget, således som det er formuleret.

Jeg vil endelig til slut sige, at jeg takker det ærede medlem hr. Bomholt, fordi han har givet tilslutning til det forslag, jeg fremsatte i går, om navneopråb ved den endelige

afstemning. Det er aldeles nødvendigt, at hvert eneste medlem af rigsdagen personlig giver sin mening til kende, når det drejer sig om at træffe en afgørelse af så vidtrækkende betydning. Jeg vil opfordre flest muligt til at stemme imod, og jeg vil have lov at udtrykke håbet om, at de medlemmer af socialdemokratiet, venstre og det konservative folkeparti, som på trods af deres partis beslutning og deres ordføreres taler alligevel går med frygt i deres hjerter og i virkeligheden er modstandere af blokpolitikken, mander sig op til ved den afgørende afstemning at stemme imod.

Udenrigsministeren (Gustav Rasmussen):

Jeg vil gerne takke det nedsatte udvalg, fordi det har arbejdet så hurtigt, og takke flertalspartiernes repræsentanter i udvalget for deres tilslutning til det forslag til rigsdagsbeslutning, som jeg har stillet. Med hensyn til det af et mindretal i udvalget, de ærede medlemmer hr. Jørgen Jørgensen og hr. Viggo Starcke, stillede ændringsforslag skal jeg under henvisning til mine tidligere herom fremsatte bemærkninger og til det af den højtærede statsminister anførte tilråde de ærede medlemmer af det høje ting at stemme imod dette ændringsforslag. Jeg glæder mig over det ærede medlem hr. Viggo Starckes udtalelser i dag om, at han vil stemme for regeringens forslag om tilslutning.

Jeg beklager, at tingets færøske medlemmer, som forholdene ligger, ikke har kunnet komme tilstede og deltage i dette høje tings forhandlinger om tilslutningen til den nordatlantiske traktat, der jo omfatter hele det danske rige og således også Færøerne.

Hvad angår det af det ærede medlem hr. Aksel Larsen stillede ændringsforslag til forslaget til beslutning, må jeg fraråde at stemme for det. For det første vil jeg gerne gøre opmærksom på, hvad jeg allerede nævnte i min forelæggelsestale i forgårs, at der ikke vil blive spørgsmål om i fredstid at overlade fremmede magter militærbaser i Danmark. Derfor er et ændringsforslag på dette punkt overflødig. For det andet er stillingen med hensyn til Grønland som bekendt den, at De Forenede Stater, med hjemmel i de af den daværende samlingsregering og af rigsdagen den 16. maj 1945 enstemmigt godkendte traktat af 1941, har nogle anlæg på Grønland. Ved Danmarks eventuelle indtræden i den nordatlantiske traktat tilvejebringes en ny situation, og spørgsmålet om ledelse og bemanning af

[Udenrigsministeren.]

disse anlæg må derefter forhandles med De Forenede Stater og eventuelt med de øvrige deltagere i den nordatlantiske traktat.

Det er af disse grunde, at jeg fraråder ærede medlemmer at stemme for det af det ærede medlem hr. Aksel Larsen stillede ændringsforslag.

Edvard Sørensen: Idet jeg henviser til min udtalelse i går om det lovforslag, der fra retsforbundets side er stillet om folkeafstemning, vil jeg anbefale, at man også stemmer imod det ændringsforslag, der er stillet i dag af de ærede medlemmer hr. Jørgen Jørgensen og hr. Viggo Starcke.

Hvad angår kommunisternes ændringsforslag, vil jeg under henvisning til de udtalelser, der er fremsat af den højtærede udenrigsminister, og som jeg fuldtud kan tiltræde, anbefale, at man stemmer imod det.

Idet jeg henviser til mine udtalelser ved behandlingen i går, skal jeg på mit partis vegne anbefale ærede medlemmer at stemme for forslaget til rigsdagsbeslutning ved den endelige afstemning.

Vor afstemning er udtryk for, at vi vedkender os vort ansvar sammen med de lande, der vil arbejde for fredens bevarelse og med samlede kræfter værne om de enkelte landes selvstændighed og frihed og værne om det folkestyre, der for os er helligt. Efter den afstemning kan ingen i verden være i tvivl om, at Danmark vedkender og påtager sig sit ansvar for demokratiets bevarelse.

Ole Bjørn Kraft: Jeg har en enkelt kort bemærkning til det ærede medlem hr. Aksel Larsen. Det må være en erindringsforskydning eller mod bedre viden, når det ærede medlem udtalte, at Marshallhjælpen var vendt mod de østeuropæiske stater og ville forhindre et handelssamkvem og et samarbejde mellem Øst- og Vesteuropa. Da den amerikanske udenrigsminister Marshall fremsatte sin tanke på Harvard-universitetet i den berømte tale, fremhævede han udtrykkeligt, at forslaget om Marshallhjælpen ikke var noget politisk forslag, ikke havde nogen brod mod nogen, at adgangen til at få del i denne hjælp stod åben for alle stater, også for de østeuropæiske. Forholdet var også det, hvad der er det ærede medlem bekendt, at der var østeuropæiske stater, som havde til hensigt at sige ja til denne indbydelse, ligesom det kommunistiske partis repræsentanter her i rigsdagen oprindeligt ikke var vendt mod dette forslag, men at der jo hurtigt indtrådte en forandring med

det resultat, at de østeuropæiske stater, der havde haft mulighed for at deltage i den første Marshallkonference i Paris, sendte afbud dertil.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen gjorde en bemærkning om stillingen også i mit parti. Han rettede den henstilling til de medlemmer af partiet, som havde tvivl overfor denne sag eller, som han sagde, var modstandere af tilslutning til pagten, at de ved afstemningen dog ville tilkendegive dette. Her vil jeg gerne sige, at der ikke fra mit partis side på nogen måde er lagt noget pres på noget medlem, og at hvis noget medlem var modstander af tilslutningen til pagten, ville de ganske ligetil give udtryk herfor og stemme imod den. Når alle det konservative folkepartis medlemmer i folketinget i dag vil stemme for dette forslag til beslutning, skyldes det alene een ting, at de alle er tilhængere deraf.

Om de ændringsforslag, der er blevet fremsat i dag, vil jeg sige, at jeg ikke kan tiltræde hverken det af de ærede medlemmer hr. Viggo Starcke og hr. Jørgen Jørgensen stillede ændringsforslag eller det af det ærede medlem hr. Aksel Larsen stillede ændringsforslag. Jeg behøver ikke at give nogen nærmere motivering herfor; jeg har allerede gentagne gange i går udtalt mig om folkeafstemningsproblemet på en utvetydig måde, og det ærede medlem hr. Aksel Larsens ændringsforslag har jo så tydeligt en ganske bestemt hensigt, at det ikke er nødvendigt nærmere at motivere en afstandtagen fra det.

Det er min og mit partis opfattelse, at med tilslutningen til Atlantpagten yder vi et bidrag til at styrke Danmarks hele stilling. Denne pagt kan lige så lidt som noget andet give en 100 pct.s sikkerhed i en verden, der er således som den verden, vi lever i, men med Atlanterhavspagtens underskrivelse vil vi have større håb om at komme til at undgå en stor og frygtelig krig. Og efterhånden som det samarbejde, der er pagtens mål, bliver udbygget, vil vi have større udsigt til, at Danmark skal undgå at blive et hjælpeløst offer for en ny okkupation.

Det er en ny vej, som det danske folk hermed betræder, men den fører bort fra den trøstesløse hjælpeløshed, vi i dag ville befinde os i, hvis en stor krig kom.

Det, der for mig er det væsentlige i denne pagt, det, der giver denne pagt den store historiske betydning, er, at den er et led i en stor fælles bestræbelse for at stabilisere forholdene i verden. I spørgsmålet om krig og fred, men også med hensyn til de økono-

[Ole Bjørn Kraft.]

miske og sociale spørgsmål har den en mulighed for at komme til at udøve en stor indsats. Jeg tror, at mange — og i særdeleshed de, der er modstandere af vor tilslutning til pagten — ser den i et for ringe perspektiv. Man ser den i et for ringe perspektiv, hvis man vil se bort fra, at dens mål er at lægge en forsvarsring omkring genopbygningen, der skal sikre Europa mod at synke ned i fattigdom. Under stadig trusel om krig og den dermed følgende sociale uro kan intet genopbygningsarbejde i Europa lykkes. Danmark deltager allerede i det europæiske økonomiske genopbygningsråds arbejde. Vi vil snart komme til at deltage i de ti landes ministerråd og i de ti landes rådgivende forsamling. Jeg vil gerne sige, først og fremmest til ordføreren for det radikale parti (Jørgen Jørgensen), at det er de samme demokratiske stater, vi vil mødes med i Atlantpagten og i det råd, som ifølge pagten skal oprettes, og hvor man skal kunne drøfte alle spørgsmål af fælles interesse for de demokratiske lande omkring Atlanterhavet.

Der er mål og konsekvens i en politik som den, vi nu slår ind på. Denne nye demokratiske verdenspolitik tegner for os konturerne af en ny orden for demokratiene. De, der vil stå udenfor tilslutningen til denne pagt, skulle derfor endnu engang betænke, at de derved anbefaler en politik, der vil isolere Danmark og det danske folk fra denne udvikling eller dog svække den indflydelse, som Danmark kan få. De skulle betænke, at de anbefaler en politik, der, hvis den blev fulgt af andre folk, af andre demokratiske stater — og det bør de dog tage i betragtning —, ville bevare Europas nuværende svaghed overfor de store vanskeligheder og farer, som de økonomiske, sociale og forsvarsmæssige problemer stiller Europa overfor. Splittet, isoleret og med stater, der kun tænker på at hytte sig selv, vil det ikke være muligt for Europa at løse de problemer, der må og skal løses. Alle Vestens demokratiske ledere erkender i dag, at intet land i Europa kan løse sine økonomiske og forsvarsmæssige problemer ved egne kræfter. Et større fællesskab er nødvendigt, og til dette større fællesskab hører også, at vi sammen vil skabe den fred, den tryghed omkring genopbygningen, som er nødvendig.

Jeg kan derfor ikke se rettere, end at modstanden mod den politik, som vi her slår ind på, er udtryk for en reaktionær politik — en politik, der står udenfor tidens udviklingslinje. Jeg betragter det derfor som en svaghed, at ikke alle demokratiske

partier i Danmark som i Norge kan stå sammen og bagved denne beslutning.

Jeg er glad ved, at forhandlingerne har medført, at medlemmer af et demokratisk parti, der oprindeligt var anderledes sindet, nu vil give dette forslag til beslutning tilslutning, således som det fandt udtryk i det ærede medlem hr. Viggo Starckes tale i dag. Jeg tror, hans synspunkt er rigtigt: at når en dansk udenrigspolitik skal tilrettelægges og bliver tilrettelagt, må den have så stor tilslutning som mulig, så må man ikke splitte kræfterne omkring den. Men jeg vil fortroe mig til den erklæring, som det radikale partis ordfører, det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen, i går og i dag har afgivet, og som jeg håber vil bevirke, at han og hans parti vil stå sammen med os andre i bestræbelserne for at afværge, at en hensynsløs og hemningsløs agitation, hvis mål er et andet end det, vi demokrater ønsker, fremover skal få mulighed for at svække virkningerne af beslutningen og forvirre sindene i landet.

Det kan ikke være med let hjerte, vi skrider til en beslutning som den, vi i dag skal træffe — dertil indeholder forholdene i verden for mange farlige muligheder —, men når det konservative folkeparti vil stemme for dette forslag og anbefaler andre at gøre det samme, sker det i den faste overbevisning, at denne handling vil tjene landets sande interesser, at vi dermed træffer en beslutning, der, såvidt vore evner rækker, vil beskytte vort folk mod frygtelige farer og have en mulighed for at sikre vor frihed og vor fred. Derfor må vi også i ærlig stræben forene vore kræfter om at løse de opgaver, der nu ligger foran os.

Første næstformand (Arnth Jensen): Udvalgets ærede ordfører har ordet for en kort bemærkning.

Ordføreren (Bomholt): Det radikale venstre har meddelt mig, at man ønsker afstemning gennem navneopråb også vedrørende det af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen og det ærede medlem hr. Viggo Starcke stillede ændringsforslag. Jeg skal som udvalgets ordfører henstille, at det sker.

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Frode Jakobsen har ordet for en kort bemærkning.

Frode Jakobsen: Det ærede medlem hr. Aksel Larsen har med stor forargelse og megen patos både i går og i dag slået fast,

[Frode Jakobsen.]

at den amerikanske udenrigsminister Dean Acheson har udtalt om Spanien, at det i hvert fald opfylder den ene af de to betingelser for at blive optaget i Atlantunionen. Det har måske gjort en vis virkning på mange, der ligesom jeg ser med den største uvilje på det fascistiske Spanien, men jeg gad vide, om denne virkning ikke ville fortabe sig, hvis man kender de to betingelser, der er tale om. Det drejer sig nemlig for det første om, at det er nødvendigt, at det er en demokratisk stat, for det andet, at det er en stat, der hører til Atlanterhavsregionen. Det, som Dean Acheson har sagt, er altså, at Spanien grænser til Atlanterhavet. Det synes jeg ærlig talt ikke er så kompromitterende.

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen har ordet for en kort bemærkning.

Jørgen Jørgensen: Jeg havde ikke tænkt i dag at skulle uddybe nærmere, hvad jeg sagde herfra i går, men efter de udtalelser, det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft fremsatte, er det nødvendigt for mig at sige, at med den stilling, jeg og mit parti indtager ved at fraråde, at denne pagt gennemføres, tager vi jo ikke det standpunkt, at vi isolerer os fra det fælles samarbejde i Europa. Vi har, som jeg har nævnt i går, fra første færd været med i bestræbelserne for den europæiske union, vi har givet tilslutning til Europarådet, vi har støttet bestræbelserne for, at Danmark skulle få del i Marshallhjælpen. Hvis man følger os og går imod pagten, vil Danmark i det fælles europæiske samarbejde komme til at stå på samme måde, som Sverige står. Det ærede medlem rundede tingene lidt for meget af ved at sige, at de lande, der var med i dette europæiske samarbejde, var de samme lande, som nu var med i Atlantpagten. Det er jo ikke rigtigt. Sverige er med i det europæiske samarbejde, men er ikke med i Atlantpagten.

Når vi tager det standpunkt at fraråde, at Danmark tilslutter sig Atlantpagten, er det, fordi vi mener, at Danmark derigennem tjener freden bedst. Det er ikke et standpunkt, der går ud på, at Danmark skal unddrage sig sin solidaritet med de lande, som vi føler et livsfællesskab med, men vi mener, at det både er i vestdemokratiernes og i Danmarks interesse, at vi indtager en holdning, som efter vort skøn i højere grad sikrer mulighederne for det danske riges fred og selvstændighed.

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft har ordet for en kort bemærkning.

Ole Bjørn Kraft: Til det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen vil jeg blot bemærke, at der er den afgørende forskel på Sveriges og Danmarks stilling, at Sveriges neutralitet er væbnet, medens Danmarks igennem lange tider vil være ubevæbnet, og at Sverige derfor i givet tilfælde vil kunne indtage sin plads i den forsvarsring, der skal sikre genopbygningen, medens Danmark ikke vil være i stand dertil. Det ærede medlem mente, at det var i de vestlige demokratiers interesse, at Danmark ikke var med. Mon det ærede medlem ikke skulle overlade til de vestlige demokratiers politiske ledere selv at træffe afgørelse deraf. Fremtrædende demokratiske politiske ledere i Vesteuropa har udtalt deres ønske om og deres tilslutning til, at Danmark slutter sig til Atlantpagten.

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen har ordet for en kort bemærkning.

Jørgen Jørgensen: Jeg skal ikke forlænge denne debat yderligere, men det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft kan ikke heroppefra, som han gjorde, da han havde ordet første gang, fremhæve Danmark som det eneste land indenfor Europas demokratier, der, hvis det ikke er tilsluttet Atlantpagten, ikke er med i det europæiske samarbejde, når det ærede medlem ved, at Sverige indtager den samme stilling. Den forklaring, det ærede medlem nu gav, at Sverige havde andre grunde, at Sverige bedre kunne holde sig udenfor, kan jeg heller ikke godkende. Det er dog til syvende og sidst vel os her i Danmark, der bedst kan skønne over risikoen og styrken ved at gå ind i Atlantpagten. Det tror jeg ikke vi skal overlade til andre statsmænd at afgøre. Det skal vi afgøre, og vor stilling vil, om vi går imod Atlantpagten, blive nøjagtig den samme som Sveriges, og der er ikke noget som helst udgangspunkt for at sige, at det betyder, at vi ikke vil deltage i det solidariske samarbejde med Vestens demokratier på alle andre områder. At indgå en militæralliance er noget ganske andet end det samarbejde, der finder sted på de områder, det ærede medlem nævnte.

Svend Jørgensen: Jeg melder mig ligesom i går det ærede medlem fru Bodil Koch som en af dem, der går med tvivl i

[Svend Jørgensen.]

sindet med hensyn til den beslutning, som dette høje ting nu skal tage. Jeg har lyttet og lyttet i går og i nat, men intet positivt hørt, som kunne bevirke, at jeg fik et aldeles fast standpunkt. Hele min politiske indstilling, som også er en livsanskuelse, siger mig dog, at de oplysninger, der hidtil er fremsat, vejer tungest for at stemme imod Atlantpagten. Men tvivlen er der altså stadig, og jeg føler mig overbevist om, at det i nogen måde går mange andre ærede medlemmer i alle partier på samme måde, lige fra den højtærede statsminister, der i hvert fald for 1 år siden havde en anden mening, til os menige medlemmer med den ringere politiske erfaring.

Jeg står her med tvivl i sinde, og jeg står med en dårlig samvittighed overfor de 9 000 meningsfæller i min landsdel, som står bagved mig. Jeg ved, at også mange af dem står tvivlrådige i dette for vort land og folk så vigtige spørgsmål. Men når dette er tilfældet for mange ærede medlemmer i denne sal og for titusinder af vælgere landet over, hvordan tør man så påtage sig ansvaret for at føre denne beslutning igennem i løbet af få dage og uden at give befolkningen lejlighed til gennem en afstemning at udtale sig derom? Jeg ser ingen øjeblikkelig fare for krig og heller ingen øjeblikkelig fare for Danmark. Hvorfor kan man så ikke tage den nødvendige tid til en folkeafstemning, som kan afkræfte eller bekræfte beslutningen i dette høje ting i dag? En sådan folkeafstemning kan gennemføres på kort tid, og vi har jo den højtærede udenrigsministers ord for, at en eventuel tilslutning alligevel vil kunne opnås i løbet af en 2—3 måneder. Vi fra det radikale venstre ønsker en sådan folkeafstemning, og jeg deltager fuldt og helt i dette ønske. Såfremt det ønske var blevet imødekommet, ville jeg i dag have undladt at stemme; men da det jo ikke efter det nu oplyste vil blive tilfældet, stemmer jeg i dag sammen med mit parti imod Atlantpagten.

Tholstrup: Det foreliggende forslag til rigsdagsbeslutning er efter min mening ikke så ligetil at tage stilling til. Der er for mange ukendte faktorer, som ingen hverken indenfor eller udenfor landets grænser er i stand

til at give oplysning om. Hvis det havde været en forretningsmæssig disposition, havde jeg sikkert ikke haft vanskeligt ved at foretage mit valg. I min egen forretning må jeg ofte tage hurtige beslutninger, hvor der for mig står store interesser på spil; men dér har jeg selv ansvaret, med hvilket ord jeg forbinder risikoen. I denne sag er det hele det danske folk, som har risikoen, og det burde derfor også være med til at tage ansvaret. Uanset hvilken stilling vi tager, kan vi kun tage halvdelen af ansvaret, fordi vi ikke har risikoen med. Med hensyn til at skaffe udveje for midlerne til at gennemføre pagtplanen, kan vi end ikke få at vide, hvilke eller hvor store midler der skal til. Så længe dette står mig uklart, må jeg vente med at tage min beslutning, og når det står klart, må der findes udveje for midlernes fremskaffelse. Som landet ligger i dag med et særdeles gunstigt prisforhold for import og eksport, med en lang periode af fordelagtigt klima, med ringe arbejdsløshed og med arbejdsfred og tilsidst Marshall-milliongaverne har landet måske bæreevne. Men hvad så om få år, når priserne igen bliver normale og vi måske igen går ind i en periode med større ledighed og faldende købekraft og dermed faldende skatteevne, noget, der måske også rammer andre medlemsstater? Bliver vi så i stand til at gennemføre pagtplanen, og vil USA fortsætte med at være i stand til at holde sine løfter? Husk på, at det måske gælder alle europæiske stater, og at det måske er et af arbejdsløshed svækket USA, der skal hjælpe os!

Jeg ser mange ting, der taler til fordel for en tiltrædelse, men også mange, der taler for det modsatte, således som også det ærede medlem hr. Viggo Starcke har fremhævet det i sine taler her i går. Jeg beundrer de ærede medlemmer, som uden vanskelighed kan tage en beslutning her, enten for eller imod, uden vaklen, men jeg undrer mig over, at deres anskuelser stort set ikke går på tværs af partierne, som dog bygger på synspunkter, der ikke har meget at gøre med det konkrete spørgsmål. Vi har villet gøre vor tilslutning afhængig af en godkendelse ved folkeafstemning og af, at forslaget ikke medfører faldende levefod for befolkningen, og vi har anvist midlerne hertil, nemlig indførelse af den fulde er-

[Tholstrup.]

hvervsvfrihed, den eneste mulighed for fuld udnyttelse af produktionsmidlerne. For os betyder et økonomisk samarbejde fri varestrom over grænserne, og jeg mener, at en sådan politik kan medvirke til afspænding af forholdet mellem landene, også forholdet mellem dem på den ene side af jerntæppet og dem på den anden side deraf. En stadig stigning af denne strøm vil virke som afspænding, hvilket er nødvendigt især i det lange løb. Ellers vil vi jo stå i et konstant og måske endda tiltagende spændingsforhold, som i en eller anden desperat situation kan sætte krigen i gang. Men jeg må desværre sige til de ærede medlemmer, at jeg ikke har megen tillid til, at den nuværende regering vil slække på de tøjler, den kører erhvervslivet i. Den har stadig planøkonomi på sit program, som i princippet meget nær ligner det styre, man har på den anden side af jerntæppet. De andre medlemsstater i Europa har også tiltagende planøkonomi eller kontroløkonomi. For nylig har man i England socialiseret en række områder, og der var ønske om at socialisere endnu større områder. Det samme er sket i Frankrig. Da jeg besøgte Polen og Tjekkosllovakiet for mindre end to år siden, fik jeg bekræftet det, som jeg frygter her. Jeg har talt med folk dernedefra siden. For 1½—2 år siden sagde de: det, der sker, er noget, vi er nødt til for at holde gode miner overfor vore russiske fæller; vi er nødt til at gå halvvejen, men så snart vi er kommet økonomisk på fode, så vil vi tilbage til erhvervsvfriheden igen, så vil vi gå væk fra statsøkonomien. Men hvad endte det med i Polen og Tjekkosllovakiet? Det begyndte med, at staten overtog de virksomheder, som havde været drevet af nazister og medløbere. Staten overtog lidt efter lidt også virksomheder af en bestemt størrelse; i Polen gik man ned til virksomheder, som var i stand til at beskæftige 50 personer. I dag har de taget det hele. Hvad om 10, 15 år ikke at sige om 20 år? Så er vi måske nået så vidt, at vi måske står alene med erhvervsvfriheden og de har sovjetstyre både i England og Frankrig. Så er vi klemmt helt inde.

Den tidligere såkaldte liberale regerings handlinger gik heller ikke i retning af økonomisk frit samarbejde til alle sider. Tværtimod foreslog den en ny toldlov med forhøjelser på indtil 100 pct., hvilket kun kunne fremme isolationen. (Tilråb: Til sagen!). Det her drejer sig om sagen, for det drejer sig om Danmarks fremtid. Det drejer sig om at binde Danmark for 20 år. Derfor vil

det være rart at vide lidt om, hvorledes udviklingen vil blive på det økonomiske område inden for disse 20 år, og fortsætter det, som det gør nu.... (Munterhed).... Jeg forstår udmærket, at de ærede medlemmer tager til orde herimod, for det er dem, der har ansvaret for den udvikling, vor økonomi er kommet ind i, og det er et hårdt og tungt ansvar. Det er absolut ikke noget, man kan spøge med. Det stærkt tiltagende bureaukrati, som både venstre og højre har deres andel i, sluger hele produktionsoverskuddet. Der levnes kun en karrig løn til den arbejdende del af befolkningen — og der tænker jeg på alle, som deltager i produktionen —, som således ikke har noget at undvære til gennemførelse af pagtprogrammet. Det, Atlantpagten således kæmper mod som farer udefra, fremmer vi med den hidtil førte politik indefra, og hvad så? Så længe vi fører en sådan politik, er det farligt at gå ind i eksperimenter, og derfor kan jeg ikke stemme for det foreliggende forslag. Men da pagtens indhold giver visse muligheder, kan jeg heller ikke stemme imod.

Aksel Larsen: Til det ærede medlem hr. Tholstrup vil jeg kun sige, at hans tale i høj grad havde været på sin plads, hvis han havde holdt den umiddelbart forud for afstemningen om Marshallplanen, men den var ikke på sin plads her. Det ærede medlem står op ved denne lejlighed og holder en meget stor og voldsom tale for erhvervsvfrihed og imod planøkonomi, og så har det ærede medlem selv stemt for Danmarks tilslutning til Marshallplanen, som virkelig er planøkonomi, så det klodser. Det er bare sådan, at nu kan vi ikke ordne det selv, men nu ordnes det af Marshalladministrationen i Paris, og ordrerne går gennem Borgergade 18 om, hvordan det danske erhvervsliv skal arbejde. Det har det ærede medlem stemt for. Hvis det ærede medlem havde talt mod Marshallplanen med de argumenter, han brugte nu, var der mening i galskaben, men efter at det ærede medlem har stemt for Marshallplanen, er det latterligt, at han ved denne lejlighed slår sig op som ridder af det fri erhvervsliv og som modstander af planøkonomien.

Der er ingen, der i debatten her i dag har følt trang til at beskæftige sig med det, jeg beskæftiger mig med, nemlig selve pagtens indhold, dens betydning, dens formulering af såvel indledning som de enkelte artikler.

Jeg havde ganske vist heller ikke ventet, at noget sådant ville ske, men jeg må have lov til at sige, at det er typisk for den måde,

[Aksel Larsen.]

hvorpå man behandler sagen på rigsdagen, at man ikke engang alvorligt vil gå ind i en drøftelse af disse spørgsmål.

Den højtærede minister besvarede ikke visse spørgsmål, jeg stillede til ham i forbindelse med pagtens formulering, herunder det spørgsmål, jeg stillede i fortsættelse af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards spørgsmål i går vedrørende artikel 9, om rådets og forsvarskomiteens kompetence og de følger, den kan få for os. Jeg føler ikke trang til at gentage spørgsmålet, for nu er jeg blevet træt af at stille spørgsmål til en minister, som ikke vil, ikke kan eller ikke tør svare. Så har jeg lov til at sige, at når den højtærede minister ikke engang har noget at sige folketetinget om en så vigtig sag som betydningen af artikel 9, så kan man forstå, at det er galt fat.

Den højtærede minister besvarede heller ikke mit spørgsmål om Portugal eller om Spanien. I forståelse af, at det dog var lidt kedeligt, at der ikke blev sagt noget om Portugal og Spanien, greb det ærede medlem hr. Frode Jakobsen ind; han har jo fået tildelt det arbejde at fare i benene på modstandsfolk ved passende lejlighed. Han belærede mig om, at Dean Acheson havde sagt, at Spanien opfyldte i hvert fald en af de to betingelser. Men det havde det ærede medlem ikke behøvet at belære mig om, for det havde jeg selv sagt heroppe fra. Så forklarede det ærede medlem, at de to betingelser var, at landet skulle være demokratisk, og det skulle grænse op til Atlanterhavet. Det vidste jeg meget godt. Men Dean Acheson sagde: Spanien opfylder i hvert fald en af disse to betingelser. Det ærede medlem er magister, han kender det danske sprog og ved, hvorledes man skal opfatte det, når man sætter et „i hvert fald“ ind; så mener man, at også nok en del af det andet er opfyldt. Iøvrigt er det meget morsomt at høre det ærede medlem hr. Frode Jakobsen, der er tilhænger af Atlantpagten, fortælle, at der hører de lande hjemme, som grænser op til Atlanterhavet. Hvornår er Danmark kommet til at grænse op til Atlanterhavet? Hvornår er Italien blevet flyttet til Atlanterhavet? Det kunne være rart at få det at vide. Geografien må have forandret sig en del, siden jeg gik i skole, og siden jeg sidst så på et landkort; det var i formiddags.

Men det ærede medlem, som var så ivrig for at tage ordet, skulle hellere have taget ordet for at tale om sagens realiteter. Han skulle have forsøgt at give svar på det

spørgsmål, jeg har stillet så mange gange: Hvornår er Portugal blevet et demokratisk land? For det tilfældes skyld at det ærede medlem hr. Frode Jakobsen skulle føle trang til at komme op på talerstolen igen, skal jeg gentage spørgsmålet og bede ham besvare det: Hvornår er Portugal blevet et demokratisk land? Jeg vil erindre det ærede medlem om, at jeg spurgte regeringen, hvorledes den vil stille sig, hvis en eller anden medlemsstat tager initiativ til at foreslå Spanien, Grækenland eller Tyrkiet optaget i Atlantblokken. Jeg har spurgt regeringen, om den ville afgive erklæring om, at dette vil den under alle omstændigheder modsætte sig, så længe disse lande har fascistiske regeringer. Jeg har ikke fået noget svar fra regeringen og venter det heller ikke, men hvis det ærede medlem hr. Frode Jakobsen føler trang til at blande sig i debatten, kunne det ærede medlem give sit svar på disse vistnok temmelig let forståelige spørgsmål. Om han vil gøre det med eller uden patos, må han selv om.

Den højtærede udenrigsminister afviser vort ændringsforslag. Han siger, at hvad Grønland angår, har USA jo ret til at være der ifølge overenskomst godkendt af samlingsregeringen i 1945. Ja, men denne overenskomst kunne Danmark forlængst have bragt til ophør, hvis Danmark havde villet, og vi har gang på gang krævet noget sådant, men ikke opnået noget. Vort ændringsforslag tilsigter ganske vist også at bringe denne tilstand til ophør, men iøvrigt siger den højtærede udenrigsminister, at der bliver ikke spørgsmål om baser i fredstid, og derfor er ændringen overflødig. Hvis jeg skal forstå dette således, at efter udenrigsministerens opfattelse vil det ikke have nogen betydning for beslutningen, om ændringen bliver vedtaget, hvorfor må vor tilføjelse så ikke komme til at stå i beslutningen? Hvis det, vi foreslår, er i overensstemmelse med regeringens opfattelse og ønsker og hensigter — og det er meget svært at forstå udenrigsministerens ord anderledes —, hvorfor må det så ikke komme til at stå i beslutningen? Det ville dog være en fordel. (*Statsministeren* [Hans Hedtoft]: Vil De stemme for pagten, hvis det kommer til at stå i beslutningen?). Forleden stillede jeg under en helt anden sags behandling det spørgsmål til den højtærede statsminister, om han ville indgå på den og den aftale, og han svarede, at det skulle han svare på, når jeg først havde givet besked om, at vi ville stemme for det forlig, han tilrådede. En statsminister, der anvender den metode i forhandling, har ingen ret til at stille sådanne

[Aksel Larsen.]

spørgsmål. (*Statsministeren*: Vil De stemme for pagten? Det er det, jeg spørger om. Svar nu på det!). Hvis vi vil stemme for pagten, vil den højtærede statsminister så tage denne tilføjelse? (*Statsministeren*: Sandsynligvis!). Jeg har ikke bedt om at få svaret: sandsynligvis; jeg er blevet for klog af skade efter mit lange politiske samliv, hvis man kan bruge det udtryk, med den højtærede statsminister. (*Statsministeren*: Nej, det er en overdrivelse!). Jeg anbefaler stadigvæk vort ændringsforslag til vedtagelse, og jeg gør opmærksom på, at det ville i hvert fald kunne tage lidt af brodden af Danmarks tilslutning til Atlantpagten — tage lidt af brodden. Det vil være gavnligt, om Danmark fastslår, at det ikke vil stille sådanne baser til rådighed.

Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft påstår, at jeg har sagt noget urigtigt om Marshallhjælpen. Det ærede medlem hævder, at Marshallhjælpen ikke, som jeg skal have sagt, er vendt mod Østeuropa, og han beviser dette bl. a. med at sige, at den kommunistiske rigsdagsgruppe var ikke så afvisende i begyndelsen. Det argument forstår jeg ikke; det, vi sagde ved begyndelsen af forhandlingerne om Marshallhjælpen, var, at Danmark ikke vidste, hvad Marshallhjælp var for noget, og vi tilrådede, at man undersøgte det, for at man kunne tage stilling til det. Jeg har ikke talt om, hvorvidt Marshallhjælpen sådan set fra begyndelsen var vendt mod Østeuropa, men jeg har talt om, hvordan den praktiseres, hvordan den er blevet. Jeg har talt om, at Marshalladministrationen benytter sin indflydelse over Marshalllandenes udenrigshandel til at begrænse deres handel med Østeuropa. Det har jeg talt om.

Så kan jeg for øvrigt oplyse det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft om noget, han sikkert ikke ved, nemlig at der i Marshalloverenskomsten, som det ærede medlem har stemt for, står, at denne Marshalloverenskomst er bygget på en amerikansk lov, og at det land, der tilslutter sig overenskomsten, skal rette sig efter alle bestemmelserne i denne lov og andre love, som måtte blive vedtaget i medfør deraf. Den pågældende lov „Foreign assistance Act“ siges i sin formålsparagraf at være — jeg beder om tilladelse til et meget kort citat —:

„en lov til fremme af USAs almindelige velfærd, nationale interesser og udenrigspolitik ved brug af økonomiske, finansielle og andre midler, som er nødvendige for opretholdelsen af de forhold i udlandet,

som er i overensstemmelse med opretholdelsen af USAs styrke og stabilitet“.

Der er vist ingen, der kan være i tvivl om, hvad Marshallhjælpen er for noget, og så passer det udmærket, at man nu supplerer den med Atlanterhavspagten.

Jeg vil til afslutning endnu en gang henstille til tingets ærede medlemmer at tænke over konsekvenserne af det, man her er i færd med at beslutte. Konsekvenserne vil blive: øget krigsfare, større rustninger, større byrder for det danske folk og — desværre — sikkerhed for, at hvis der kommer krig, bliver Danmark ikke alene krigsdeltager, men kommer til at ligge på den mest brændende krigsfront med alle de følger, dette kan få. Det er vel desværre sådan, at forslaget bliver vedtaget. Vi vil under alle omstændigheder fortsætte vort arbejde for at få det danske folk til at frigøre Danmark fra det åg, man her vil lægge på det, for at få det danske folk til at gøre en indsats og redde Danmark fra den 9. april, regeringen og flertalspartierne her i tinget så konsekvent styrer henimod.

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Frode Jakobsen har ordet for en kort bemærkning.

Frode Jakobsen: Jeg brugte med velberåd hu ikke udtrykket „grænser til Atlanterhavet“, dengang jeg talte om betingelserne, sådan var betingelserne nemlig ikke, jeg brugte udtrykket „hører til Atlanterhav-regionen“.

Med hensyn til Portugal vil jeg åbent sige, at jeg hellere så, at Portugal ikke var med, selvom jeg samtidig vil tilføje, at det portugisiske regime på ingen måde kan sammenlignes med Spaniens. Det, jeg ønskede at pege på, er det faktum, at kommunisterne begår en grov tilsnigelse, når de taler om Spanien i forbindelse med Atlanterhavspagten. Der foreligger ikke noget som helst om Spaniens tilslutning til Atlanterhavsunionen. Det er rigtigt, at tanken har været luftet fra amerikansk side, men det er også rigtigt, at det har fremkaldt den stærkeste reaktion blandt europæiske lande, ikke mindst fra den engelske arbejderregerings side, og tanken er dermed, såvidt jeg kan se, faldet bort. Her synes jeg forøvrigt også er et bevis for, at når man taler om et amerikansk diktatur indenfor disse forhandlinger, er det ikke sandhed. Vi har ingen garanti for fremtiden, og der er heller ingen, der ved, hvordan udviklingen i Spanien vil forme sig, men sandheden er — det,

[Frode Jakobsen.]

vi skal tage stilling til, er —, at der foreligger overhovedet ikke noget som helst om, at Spanien står hverken med det ene ben eller med begge ben indenfor Atlanterhavsunionen. Derfor har jeg ønsket at slå fast, at det er en grov tilsnigelse, når det ærede medlem hr. Aksel Larsen ved anvendelse af sit citat har villet give det udseende af, at Spanien i hvert fald halvvejs hørte med til Atlantunionen.

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Tholstrup har ordet for en kort bemærkning.

Tholstrup: Det ærede medlem hr. Aksel Larsen mente, at jeg var i uoverensstemmelse med mit program ved at stemme for Marshallplanen. Marshallplanen med sine hjælpeforanstaltninger er et af de vigtigste midler, der har været bragt i anvendelse for at undgå nød og elendighed i Vesteuropa, og den har derved krydset det ærede medlems og hans partifællers planer om at gøre det samme i andre stater, som de nåede at gøre i Tjekkosllovakiet: at overtage magten ved et kup, fordi man var kommet i den situation, at landet på grund af den dårlige høst i 1947 var på hungersnødens rand og først fik hjælp fra Rusland, ikke fra Vestmagterne; derfor faldt landet som et let bytte for det kup, der blev sat ind. Understøttelse af strejkeaktioner og andre midler til nedsættelse af produktionen er den almindelige kommunistiske politik i alle lande udenfor Sovjetunionen. Marshallplanen er udelukkende en økonomisk hjælpeorganisation til fordel for modtagerlandene.

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft har ordet for en kort bemærkning.

Ole Bjørn Kraft: Jeg tror, at tinget kender det ærede medlem hr. Aksel Larsens taktik med nu igen at ville rejse spørgsmålet om Marshallhjælpen, en sag, vi har drøftet mange gange i denne sal. Jeg har kun eet svar at give til de udtalelser, det ærede medlem har fremsat, og det er det ganske enkle svar, at når de østeuropæiske lande ikke deltager i Marshallhjælpen og det samarbejde, som Marshallhjælpen er udtryk for, så skyldes det ganske simpelt, at de østeuropæiske lande ikke selv har villet være med.

Det ærede medlem er så forfærdelig flink til at stille spørgsmål til andre og bliver ved at spørge, skønt det ærede medlem slet ikke

har ret dertil, fordi det ærede medlems hele indstilling er en ganske anden end den, der ellers hersker i vort folk på disse områder. Jeg har lyst til at stille det ærede medlem et enkelt spørgsmål: Hvornår fik det russiske folk lejlighed til ved folkeafstemning at tage stilling til ikke-angrebspagten med Hitler?

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Aksel Larsen har ordet for en kort bemærkning.

Aksel Larsen: Det skal jeg svare på, når det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft har fortalt mig, hvornår vi her i Danmark havde folkeafstemning om ikke-angrebspagten med Hitler.

Det ærede medlem hr. Tholstrup siger, at jeg hader Marshallplanen, fordi den vil hindre nød og elendighed. Det er aldeles ikke ved hjælp af nød og elendighed, at vi har tænkt at komme til magten. Hvis det var tilfældet, ville vi ikke her i tinget stille en hel række forslag, der tilsigter at hindre nød og elendighed, og som vi jo kan risikere at få vedtaget. Det er derimod sådan, at Marshallhjælpen har vist sine første frugter i form af massearbejdsløshed i en række Marshalllande; vi har bl. a. mærket det her i Danmark i vinter, og det ærede medlem kan være vis på, at dens skadelige følger skal nok vise sig yderligere i fremtiden. Der er slet ikke tale om, at vi hader Marshallplanen af den nævnte grund, men vi er modstandere af den, fordi vi ønsker, at Danmark skal have også sin økonomiske selvstændighed, fordi vi er modstandere af, at Danmarks erhvervsliv dirigeres fra Borgergade 18.

Det ærede medlem hr. Frode Jakobsen skulle i morgen studere fortrykket, så vil han opdage, at han virkelig har brugt ordene „grænser til Atlanterhavet“, men bortset fra det ... lad os så sige Atlantregionen ... ja, men jeg har direkte spurgt, hvornår Italien og Danmark har kunnet siges at høre dertil, og Tyrkiet og Grækenland, der sikkert også vil komme på tale som medlemmer af Atlantpagten.

Det ærede medlem siger, at han helst så, at Portugal ikke var med, men det er slet ikke det, jeg har bedt det ærede medlem besvare; jeg har bedt det ærede medlem forklare mig, hvornår Portugal er blevet en demokratisk stat. Jeg håber, at det ærede medlem nu har fattet spørgsmålet og vil forsøge at besvare det.

Det ærede medlem siger, det er en tilsnigelse af mig at tale om Spanien, for der foreligger intet om Spanien. Jo, der forelig-

[Aksel Larsen.]

ger det, at Dean Acheson har sagt, at han gerne så Spanien med i Atlantpagten, og at Spanien i hvert fald opfylder den ene af de to betingelser. Det foreligger der, men her er der iøvrigt ikke tale om tilsnigelse, her er der tale om, at jeg har stillet det enkle og letfattelige spørgsmål til regeringen og foreslået det ærede medlem hr. Frøde Jakobsen at besvare det: Hvis nogen af pagtens deltagere foreslår, at Spanien skal optages i Atlantpagten, vil den danske regering så her overfor folketinget forpligte sig til at nedlægge veto, så længe der er fascistisk styre i Spanien?

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft har ordet for en kort bemærkning.

Ole Bjørn Kraft: Ja, jeg tænkte nok, at det ærede medlem ikke kunne give noget fornuftigt svar på det spørgsmål, jeg havde stillet, men jeg må måske have lov til at stille et andet spørgsmål, som drejer sig om en sag af lidt nyere dato: Hvornår har det tjekkoslovakiske folk haft lejlighed til at holde folkeafstemning om dets venskabs-traktat med Sovjetrusland?

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Tholstrup har ordet for en kort bemærkning.

Tholstrup: Det ærede medlem hr. Aksel Larsen siger, at Marshallplanen har bevirket arbejdsløshed. Hvis han dermed mener, at havde vi ikke fået olie, kul, ville vi have haft arbejde nok her i landet med at grave tørv og køre med trillebør, så er det rigtigt.

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Aksel Larsen har ordet for en kort bemærkning.

Aksel Larsen: Tjekkoslovakiets venskabs-traktat med Sovjetunionen blev afsluttet i 1943, altså på et tidspunkt, hvor det vistnok var temmelig vanskeligt at få foranlediget folkeafstemning i Tjekkoslovakiet om dette spørgsmål. Dette til underretning for det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft. Tjekkoslovakiets venskabs-traktat med Sovjetunionen var iøvrigt i overensstemmelse med dette lands almindelige af folket anerkendte politik. Det, man gør her, det er, at man vil indføre en ny udenrigspolitik, som er i den dybeste uoverensstemmelse med alt det, det danske folk hidtil har bygget på. Det er derfor, det er berettiget at forlange sagen forelagt folket.

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft har ordet for en kort bemærkning.

Ole Bjørn Kraft: Var den russiske traktat med Hitler ikke udtryk for en ny udenrigspolitik for Ruslands vedkommende?

Første næstformand (Arnth Jensen): Det ærede medlem hr. Aksel Larsen har ordet for en kort bemærkning.

Aksel Larsen: Den russiske traktat med Hitler var et taktisk træk i en meget spændt situation (Munterhed). Ja, jeg ved godt, at der er folk her, som er så letsindige, at de mener, at det er ganske ligegyldigt, hvad man foretager sig, og at man kan regne det hele for en dyrehavsbakke. Jeg misunder ikke de ærede medlemmer deres indstilling.

Første næstformand (Arnth Jensen): Jeg må påtale ordet dyrehavsbakke.

Aksel Larsen: Det, det drejer sig om, det er, at man, som det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft selv har sagt, vil styrte Danmark ind i en helt ny politik, af skæbnetung betydning, måske, for flere generationer fremover — det skal jages igennem på to dage i det danske folketing. Der er det, vi siger: man kunne vist godt tage sig et par måneder til at undersøge sagen, granske den og bedømme den, man kunne vist også nok lade det danske folk få lov til selv at give sin mening tilkende.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag udenfor betænkningen af Aksel Larsen m. fl. (se foran)

forkastedes med 129 stemmer mod 9; 7 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag af et mindretal (Jørgen Jørgensen og Viggo Starcke) blev ved navneopråb, som nedenstående liste viser, forkastet med 117 stemmer imod 25; 8 medlemmer var fraværende.

Ja:

Ragnhild Andersen, Erik Appel, Evald Christensen, Bertel Dahlgaard, Mogens Fog, Aage Fogh, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Hans Hansen (Rørby), Alfred Jensen, Funck Jensen, Johannes Jensen, Jørgen Jørgensen, Svend Jørgensen, Aksel Larsen, Alvilda Larsen, Lynnerup Nielsen, Martin Nielsen,

Inger Merete Nordentoft, Kristian Nygaard, Petra Petersen, Skytte, Viggo Starcke, Steen, Axel Sørensen og Tholstrup.

Nej:

Chr. Andersen, Søren Andersen, Alfred Andreassen, Kaj Andresen, Elin Appel, Bartholdy, Axel Berg, Boeck-Hansen, Bomholt, Marius Buhl, V. Buhl, Bundvad, Busch-Jensen, Chr. H. Christensen, N. Chr. Christensen, Peder Christensen, Chr. Christiansen, Poul Claussen, Ingvar Dahl, Damsgaard, Elgaard, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Niels Eriksen, Per Federspiel, Fibiger, Foged, Frandsen, Hartvig Frisch, From, Jørgen Gram, Victor Gram, Grue-Sørensen, H. C. Hansen, Henry Hansen, Poul Hansen (Grenå), Poul Hansen (Kalundborg), Poul Hansen (Slagelse), Poul Hansen (Svendborg), Qvist Hansen, Rasmus Hansen, Hauberg, Hauch, Hans Hedtoft, Heick, Heilesen, Himmelstrup, Holm, Holmberg, Horn, Hvidberg, Hækkerup, Hans Thyge Jacobsen, Frode Jakobsen, Arnth Jensen, Fanny Jensen, Kai Jensen, Kirstine Ladefoged Jensen, Lars P. Jensen, Jensen (Lillering), Jensen-Broby, Juul, Kjældgaard, Kjærbøl, Peder Knudsen, Thisted Knudsen, Bodil Koch, Hans Conrad Kofoed, Kolbjørn, Ole Bjørn Kraft, Krag, Axel Kristensen, Kr. Kristensen, Thorkil Kristensen, Ladefoged, Holger Larsen, Johs. Larsen, M. Larsen, Victor Larsen, Wiggo Larsen, Larsen (Bjerre), Anker Lau, Røhr Lauritzen, Lindberg, Bollerup Madsen, Boye Meyer, Aksel Møller, Mørk, Frede Nielsen, Harald Nielsen, Viola Nørlov, Karl Olsen, Lars M. Olsen, A. John Pedersen, Gustav Pedersen, Laurits Pedersen, Sofie Pedersen, Pedersen-Nyskov, Carl Petersen, Harald Petersen, Hans Pinstrup, Finn Poulsen, Th. Poulsen, Carsten Raft, Edel Saunte, Inger Gautier Schmit, Axel Sneum, Strøm, Sønderup, Edvard Sørensen, Erna Sørensen, Marinus Sørensen, Teichert, Tesdorpf, Thestrup, Weikop og Øllgaard.

Fraværende med anmeldt forfald:

Kristen Amby, Alsing Andersen og Peder Jakobsen.

Fraværende:

P. M. Dam, Einer-Jensen, Thorstein Petersen, Rasmussen (Gylling) (syg) og Einar Simonsen (syg).

Forslaget til rigsdagsbeslutning blev ved navneopråb, som nedenstående liste viser, vedtaget med 119 stemmer mod 23; 1 medlem svarede: Stemmer ikke, og 7 var fraværende.

Ja:

Chr. Andersen, Søren Andersen, Alfred Andreassen, Kaj Andresen, Elin Appel, Bartholdy, Axel Berg, Boeck-Hansen, Bomholt, Marius Buhl, V. Buhl, Bundvad, Busch-Jensen, Chr. H. Christensen, N. Chr. Christensen, Peder Christensen, Chr. Christiansen, Poul Claussen, Ingvar Dahl, Damsgaard, Einer-Jensen, Elgaard, Erik Eriksen, Holger Eriksen, Niels Eriksen, Per Federspiel, Fibiger, Foged, Frandsen, Hartvig Frisch, From, Jørgen Gram, Victor Gram, Grue-Sørensen, H. C. Hansen, Henry Hansen, Poul Hansen (Grenå), Poul Hansen (Kalundborg), Poul Hansen (Slagelse), Poul Hansen (Svendborg), Qvist Hansen, Rasmus Hansen, Hauberg, Hauch, Hans Hedtoft, Heick, Heilesen, Himmelstrup, Hom, Holmberg, Horn, Hvidberg, Hækkerup, Hans Thyge Jacobsen, Frode Jakobsen, Arnth Jensen, Fanny Jensen, Kai Jensen, Kirstine Ladefoged Jensen, Lars P. Jensen, Jensen (Lillering), Jensen-Broby, Juul, Kjældgaard, Kjærbøl, Peder Knudsen, Thisted Knudsen, Bodil Koch, Hans Conrad Kofoed, Kolbjørn, Ole Bjørn Kraft, Krag, Axel Kristensen, Kr. Kristensen, Thorkil Kristensen, Ladefoged, Holger Larsen, Johs. Larsen, M. Larsen, Victor Larsen, Wiggo Larsen, Larsen (Bjerre), Anker Lau, Røhr Lauritzen, Lindberg, Bollerup Madsen, Boye Meyer, Aksel Møller, Mørk, Frede Nielsen, Harald Nielsen, Viola Nørlov, Karl Olsen, Lars M. Olsen, A. John Pedersen, Gustav Pedersen, Laurits Pedersen, Sofie Pedersen, Pedersen-Nyskov, Carl Petersen, Harald Petersen, Hans Pinstrup, Finn Poulsen, Th. Poulsen, Carsten Raft, Edel Saunte, Inger Gautier Schmit, Axel Sneum, Viggo Starcke, Strøm, Sønderup, Edvard Sørensen, Erna Sørensen, Marinus Sørensen, Teichert, Tesdorpf, Thestrup, Weikop og Øllgaard.

Nej:

Ragnild Andersen, Erik Appel, Evald Christensen, Bertel Dahlgaard, Mogens Fog, Aage Fogh, Kirsten Gloerfelt-Tarp, Hans Hansen (Rørby), Alfred Jensen, Funck Jensen, Johannes Jensen, Jørgen Jørgensen, Svend Jørgensen, Aksel Larsen, Alvilda Larsen, Lynnerup Nielsen, Martin Nielsen, Inger Merete Nordentoft, Kristian Nygaard, Petra Petersen, Skytte, Steen og Axel Sørensen.

Stemmer ikke:

Tholstrup.

Fraværende med anmeldt forfald:

Kristen Amby, Alsing Andersen og Peder Jakobsen.

Fraværende:

P. M. Dam, Thorstein Petersen, Rasmussen
(Gylling) (syg) og Einar Simonsen (syg).

Første næstformand (Arnth Jensen): Der
vil nu blive givet landstinget meddelelse om
denne vedtagelse.

Betænkning

over

I. Forslag til rigsdagsbeslutning om Danmarks tilslutning til en Nordatlantisk Traktat.

og

II. Forslag til lov om folkeafstemning angående fortsat dansk neutralitet indenfor De Forenede Nationers rammer eller Danmarks tilslutning til en Atlanterhavspagt eller Østersøpagt

(Afgivet af folketingets udvalg den 24. marts 1949).

Udvalget har holdt to møder og har herunder haft en drøftelse med udenrigsministeren, der besvarede forskellige spørgsmål. Udvalget har modtaget en række henvendelser, der er fremlagt til eftersyn i rigsdagens bureau.

Folketingets formand har modtaget en deputation, der afleverede den som bilag trykte resolution fra Dansk Fredsråd. Deputationen bestod af

pastor *Uffe Hansen*, formand for Dansk Fredsråd,
adjunkt *Hagbard Jonassen*, Aldrig mere Krig,

fru *Fanny Arnskov*, Fredsligaen,
Karl O. Andersen, formand for Studenter-samfundet,

Poul Andersen, stud. polit., formand for Radikale Studenter,

fru *Folke*,
fru dr. phil. *Valfrid Munch-Fetersen*.

Johannes Geising } Fra
Vagn Erik Mortensen } Kontrolstedet,
Ingerslevsgade,

Fritz Møller } Fra arbejdspladserne
Jørgen Høj } uden nærmere angivelse
af disse.

Et flertal (udvalget med undtagelse af *Jørgen Jørgensen* og *Viggo Starcke*) indstiller forslag til rigsdagsbeslutning om Danmarks tilslutning til en Nordatlantisk Traktat til vedtagelse uforandret.

Et mindretal (*Jørgen Jørgensen* og *Viggo Starcke*) må fraråde vedtagelsen af det foreliggende forslag til rigsdagsbeslutning, hvorefter regeringen bemyndiges til på Danmarks vegne at undertegne og til sin tid ratificere en Nordatlantisk Traktat.

Med henblik på den mulighed, at forslaget skulle vinde flertal i tinget, stiller mindretallet forslag om følgende tilføjelse til beslutningen:

„Ratifikation kan dog ikke finde sted, forinden beslutning om tiltrædelse af pagten er godkendt gennem en folkeafstemning, der udviser et flertal af de afgivne stemmer for beslutningen.

Berettigede til deltagelse i folkeafstemningen er alle, der er optaget på de i henhold til lov nr. 279 af 9. juni 1948 sidst udarbejdede valglistes til folketinget.

Afstemningen finder iøvrigt sted i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 355

af 23. juni 1920, jfr. lov nr. 66 af 11. marts 1939 § 4 og lov nr. 191 af 12. maj 1939 § 3^a,

idet mindretallet må hævde, at det ikke er forsvarligt at indgå på så enestående vidtrækkende forpligtelser for landet, som befolkningen aldrig har haft lejlighed til at tage stilling til, medmindre der er sikkerhed for, at folkets flertal står bag beslutningen.

Vedrørende *forslag til lov om folkeafstemning angående fortsat dansk neutralitet indenfor De Forenede Nationers rammer eller Danmarks tilslutning til en Atlanterhavspagt eller Østersøpagt* har Viggo Starcke meddelt, at han på forslagsstillernes vegne agter at tage lovforslaget tilbage til fordel for det til forslaget til rigsdagsbeslutning om Danmarks tilslutning til en Nordatlantisk Traktat af et mindretal (Jørgen Jørgensen og Viggo Starcke) stillede ændringsforslag.

Ændringsforslag

til

I. Forslag til rigsdagsbeslutning om Danmarks tilslutning til en Nordatlantisk Traktat.

Af et *mindretal* (Jørgen Jørgensen og Viggo Starcke):

Til forslagens tekst føjes:

„Ratifikation kan dog ikke finde sted, forinden beslutning om tiltrædelse af pagten er godkendt gennem en folkeafstemning, der udviser et flertal af de afgivne stemmer for beslutningen.

Berettigede til deltagelse i folkeafstemningen er alle, der er optaget på de i henhold til lov nr. 279 af 9. juni 1948 sidst udarbejdede valglister til folketinget.

Afstemningen finder iøvrigt sted i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 355 af 23. juni 1920, jfr. lov nr. 66 af 11. marts 1939 § 4 og lov nr. 191 af 12. maj 1939 § 3.“

Bomholt,
ordfører.

Holger Eriksen.

Per Federspiel.

Fibiger.

Jørgen Gram.

Victor Gram.

Poul Hansen (Kalundborg).

Frode Jakobsen.

Jørgen Jørgensen.

Ole Bjørn Kraft,
sekretær.

Thorkil Kristensen.

Gustav Pedersen,
formand.

Harald Petersen.

Viggo Starcke.

Edvard Sørensen.

Bilag

København, den 23. marts 1949.

Til folketingets og landstingets formænd, herrerne J. Bomholt og K. K. Steincke.

Dansk Fredsraad tillader sig herved at overbringe Danmarks rigsdag medfølgende resolution gennem tingenes formænd.

Ærbødigst

f. D. F.

Uffe Hansen.

Underbilag

Resolution

overrækkes partierne på den danske rigsdag onsdag d. 23. marts 1949 kl. 16³⁰:

I overbevisning om, at enhver tilslutning til blokdannelser udenfor Forenede Nationer kun kan virke til at uddybe kløften mellem Øst og Vest og undergrave Forenede Nationers muligheder for at løse sin opgave, og at Danmarks tilslutning til Atlantpagten vil udsætte vort folk for uoverskuelige ulykker, retter *Dansk Fredsraad* en indtrængende opfordring til regering og rigsdag om ikke at afgøre spørgsmålet om Danmarks eventuelle tilslutning til Atlantpagten, førend folket efter grundig undersøgelse og overvejelse har tilkendegivet sin stilling til sagen ved en *folkeafstemning*.